

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého a jeho využití v MŠ
Musical-pedagogical work of Emil Hradecky and its applications
in pre-school education

Bc. Monika Petrusová

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Hurníková, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika N7501

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku 7501T010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého a jeho využití v MŠ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 6. 2019

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Kateřině Hurníkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a trpělivost, s jakou mi pomáhala při psaní mé diplomové práce. Mé poděkování patří dále i učitelkám mateřských škol za spolupráci při výzkumu a ochotu podělit se o své pedagogické zkušenosti a názory. Děkuji své rodině, zvláště manželovi za podporu, shovívavost i pomoc. Také bych ráda poděkovala panu Emilu Hradeckému za cenné informace k jeho hudební tvorbě.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá hudebně-pedagogickou tvorbou Emila Hradeckého. Teoretická část mapuje osobnost a hudební tvorbu Emila Hradeckého a stručně charakterizuje klavírní skladbu. Dále se práce zaměřuje na oblast hudebního vývoje předškolního dítěte, popisuje hudební činnosti a objasňuje hudebně-výchovný proces z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Praktická část vychází z dotazníkového šetření učitelek mateřských škol, jehož hlavním cílem je zjistit, v jaké míře využívají učitelé hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého ve své pedagogické práci. Dílčími cíli je zmapovat subjektivní postoje učitelek mateřských škol k zařazování hudebních činností do praxe a dále zjistit, jaké konkrétní hudební materiály učitelky od E. Hradeckého znají a s kterými v mateřské škole nejraději pracují. Na základě vyhodnocení výzkumu je druhým hlavním cílem diplomové práce vytvořit návrh modelových situací, ve kterých budou prakticky využity klavírní miniatury Emila Hradeckého v hudebních a dalších esteticko-výchovných činnostech v mateřské škole.

Klíčová slova

klavírní miniatury, Emil Hradecký, hudební činnosti, modelová situace, mateřská škola, dítě předškolního věku

Abstract

The diploma thesis deals with musical-pedagogical work of Emil Hradecký. The theoretical part is focused on the personality and music creation of Emil Hradecký and briefly characterizes the piano composition. Furthermore, the work focuses on the issues of musical development of a preschool child, describes musical activities and explains the musical-educational process from the Framework Educational Programme for Preschool Education, MŠMT ČR.

The practical part is based on a questionnaire survey of kindergarten teachers, whose main aim is to find out the teachers' use of the music-pedagogical work of Emil Hradecký

in their pedagogical work. The partial goals map the subjective attitudes of kindergarten teachers to the inclusion of musical activities in practice and find out which specific music materials from E. Hradecký these teachers know and how they prefer to work with them. The next aim of the thesis is to design the model situations in which the piano miniatures of Emil Hradecký are used in kindergarten in musical and other aesthetic-educational activities.

Key Words

piano miniatures, Emil Hradecký, musical activities, model situation, kindergarten, preschool child

Obsah

Úvod.....	7
1 Emil Hradecký.....	9
1.1 Dosavadní stav bádání	9
1.2 Život Emila Hradeckého	10
1.3 Tvorba Emila Hradeckého	12
1.3.1 Instrumentální tvorba.....	12
1.3.2 Vokální tvorba	16
1.3.3 Metodické pomůcky	18
2 Charakteristika klavírní skladby.....	19
2.1 Instruktivní skladba.....	19
2.2 Klavírní miniatura.....	19
3 Hudební vývoj předškolního dítěte.....	21
3.1 Hudební vývoj dítěte do tří let věku	21
3.2 Hudební vývoj dítěte od tří do šesti let	22
3.3 Hudební schopnosti.....	23
3.4 Hudební dovednosti dítěte na konci předškolního období.....	25
4 RVP PV a hudební činnosti v mateřské škole	26
4.1 Hudební činnosti	28
4.1.1 Pěvecké činnosti	29
4.1.2 Poslechové činnosti	30
4.1.3 Hudebně-pohybové činnosti	32
4.1.4 Instrumentální činnosti	34
5 Výzkum a návrhy modelových situací	35
5.1 Cíl výzkumu.....	35

5.2	Výzkumné otázky	35
5.3	Metody výzkumu	36
5.4	Organizační zajištění.....	36
5.5	Výsledky výzkumu	37
5.6	Závěry z výzkumu - vyhodnocení výzkumných otázek	49
6	Modelové situace.....	53
6.1	Emil Hradecký: <i>Deštík</i>	53
6.2	Emil Hradecký: <i>Cesta ze školy</i>	56
6.3	Emil Hradecký: <i>Na houpačce</i>	59
6.4	Emil Hradecký: <i>Smutná panenka</i>	62
6.5	Emil Hradecký: <i>Rozhovor</i>	64
	Diskuse	67
	Závěr.....	68
	Seznam použitých informačních zdrojů	70
	Seznam příloh.....	73

Úvod

„Žij tak, když se za sebou otočíš, aby ses nemusel stydět.“

Emil Hradecký

Emil Hradecký patří mezi současné hudební skladatele, kteří svou tvorbu věnují především dětem. Hradeckého tvorba vychází z výborné znalosti dětského interpreta, což je dáno tím, že působí také řadu let i jako pedagog v základní umělecké škole. Jeho skladby jsou často ovlivněny jazzem a taneční hudbou, a proto jsou obecně u dětí velmi oblíbené. Osobně využívám velmi ráda autorovu tvorbu u předškolních dětí v pěveckém kroužku Sedlčánek, který vedu v mateřské škole v Praze 4. Hradeckého písně dokážou na děti velmi silně emocionálně zapůsobit a učí děti rozdávat radost nejen sobě, ale i druhým. Během své pedagogické praxe jsem postupně vyzorovala, že i Hradeckého instruktivní skladby vnímají předškolní děti velmi intenzivně a pozorně, a proto jsem postupně hledala způsoby, jak tyto skladby v mateřské škole vhodně a efektivně využít.

Téma diplomové práce Hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého a jeho využití v MŠ jsem zvolila z několika důvodů. Chtěla bych zvýšit informovanost mezi pedagogy mateřských škol o skladatelově osobnosti a jeho hudební tvorbě. Dále je mým záměrem inspirovat pedagogy k praktickému využívání klavírních miniatur E. Hradeckého u dětí předškolního věku. Tyto skladby nejsou sice primárně určeny pro předškolní děti, ale dají se velmi dobře využít v poslechových a dalších hudebních i mimohudebních činnostech. Živá hudba v interpretaci samotné učitelky zaujme děti vždy nejvíce, a proto se klavírní miniatury pro mne staly impulzem k vytvoření návrhů, jak v mateřské škole s těmito skladbami pracovat.

Cílem této práce je zjistit, v jaké míře využívají učitelky mateřských škol hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého ve své pedagogické práci a v návaznosti na výzkumné šetření sestavit návrhy modelových situací, jak lze u dětí předškolního věku využít vybrané klavírní miniatury.

První kapitola se zabývá životem a tvorbou Emila Hradeckého. Ve druhé kapitole stručně charakterizují prvky instruktivní skladby a klavírní miniatury. Třetí kapitola pojednává o hudebním vývoji předškolního dítěte a čtvrtá kapitola definuje jednotlivé

hudební činnosti a stručně popisuje hudební aktivity vzhledem k naplnění RVP PV. Výzkum a návrhy modelových situací jsou obsahem páté kapitoly. Pedagogické využití klavírních miniatur Emila Hradeckého a návrhy řešení, jak s jednotlivými skladbami pracovat, tvoří stěžejní část diplomové práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Emil Hradecký

1.1 Dosavadní stav bádání

Tvorba Emila Hradeckého dosud nebyla souhrnně zpracována, o autorovi nebyla vydána žádná monografie ani podrobnější studie. Vybranými částmi Hradeckého tvorby se však zabývají některé kvalifikační práce. Vendula Hánečková¹ se zaměřila na sborovou tvorbu, Eliška Válová² ve své bakalářské práci z roku 2015 zpracovala vybrané klavírní miniatury Emila Hradeckého a použila je pro modelové situace při hudebních činnostech dětí předškolního věku. Zdeněk Kozubík³ v jedné kapitole své kvalifikační práce z roku 2007 rozebírá principy harmonie v jazzu z pohledu E. Hradeckého. Anna Burdová⁴ se ve své diplomové práci věnuje české instruktivní literatuře ovlivněné jazzem a jedna její kapitola mapuje jazzové klavírní skladby E. Hradeckého. Ve své diplomové práci jsem vycházela z uvedených kvalifikačních prací a jednotlivé skladby a alba jsem dohledávala z webových stránek www.emilhradecky.cz, www.enoty.cz, www.nkp.cz a z předmluv sborníků – Sborny a sborky pro kluky a holky a Sborník Jana Nowaka a Emila Hradeckého. Přesto se u některých alb nepodařilo dohledat rok vydání. Pro autentičnost práce jsem oslovila Emila Hradeckého, který mi prostřednictvím osobní korespondence poskytl cenné informace ke své tvorbě.

---

¹ HÁNEČKOVÁ, Vendula. *Sborová tvorba Emila Hradeckého*. Praha, 2009. 34 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.

² VÁLOVÁ, Eliška. *Klavírní miniatury Emila Hradeckého a jejich využití v hudebních činnostech u dětí předškolního věku*. Hradec Králové, 2015. 51 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta.

³ KOZUBÍK, Zdeněk. *Principy funkční harmonie v jazzu*. Brno, 2007. 94 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Pedagogická fakulta.

⁴ BURDOVÁ, Anna. *Česká klavírní literatura ovlivněná jazzem a její využití na ZUŠ*. Praha 2010. 96 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.

1.2 Život Emila Hradeckého

Hudební skladatel, pedagog a vydavatel Emil Hradecký se narodil 25. února 1953 v Praze. Jeho otec Emil Hradecký pracoval jako dělník a matka Jarmila Hradecká byla profesí pedagožka. Manželkou Emila Hradeckého je od roku 1978 pedagožka Alexandra Hradecká, která působila jako učitelka v mateřské škole. Sestra Emila Hradeckého Jarmila Kotrbová je též pedagožka a v současné době pracuje jako ředitelka Mateřské školy Korycanská v Praze 8.⁵

Na pražské konzervatoři v roce 1974 úspěšně absolvoval obor hra na klavír, dálkově pak pokračoval dva roky ve studiu skladby u Ilji Hurníka. V roce 1975 se stal pedagogem nynější Základní umělecké školy Šimáčkova v Praze 7, v níž působí dodnes a vyučuje zde hru na klavír, základy skladby a jazzovou interpretaci. V minulosti se zde věnoval i korepetici v tanečním oddělení a několik let působil jako zástupce ředitele školy (1992–2004).⁶

Z osobní korespondence⁷ s Emilem Hradeckým lze uvést, že působí také v Mateřské škole Korycanská, kde korepetuje a improvizuje na klavír k hudebně-pohybové výchově, kterou v mateřské škole vede paní Šmugalová.

Spolupráci zde navázal díky své sestře Jarmile Kotrbové, která zde řadu let působila jako učitelka a nyní jako ředitelka mateřské školy.⁸

Již v počátcích své pedagogické dráhy se Emil Hradecký zaměřil na jazzovou hudbu, kterou úspěšně aplikoval do výuky na základním stupni hudebního vzdělávání. Během své pedagogické činnosti došel k poznání, že děti motivuje ke hře na hudební nástroj právě jazzová a taneční hudba. Výrazná rytmika jim otevírá nový hudební svět. Brzy se tak dostal i k tvorbě vlastních metodických materiálů a skladeb. Za více než 40 let pedagogické praxe

---

⁵ TŘEŠTÍK, M. ed *Kdo je Kdo=Who is who: osobnosti české současnosti: 5000 životopisů*. 5. vyd. Praha: Agentura Kdo je kdo, 2005. 775 s. ISBN 80-902-5869-7.

⁶ *Předmluva k sborníku skladeb Jana Nowaka a Emila Hradeckého: Edice Polyhymnia Bohemica, řada B, sv. 1*. Praha: NIPOS, 2017. ISBN ISMN 979-0-706553-03-0.

⁷ *Převzato z emailové korespondence s Emilem Hradeckým v roce 2019.*

⁸ KOCIÁNOVÁ, Š. *Poradce ředitelky mateřské školy: Rozhovor s Jarmilou Kotrbovou, ředitelkou MŠ Korycanská, Praha 8*. 2013, č. 4, s. 16-19. ISSN 1804-5901.

vychoval řadu žáků, z nichž mnozí se hudbě věnují také profesionálně, například klavíristu Ondřeje Kabrnu, pedagoga Konzervatoře a Vyšší odborné školy Jaroslava Ježka.

V roce 1990 se rozhodl založit vlastní vydavatelství, a to Hudební vydavatelství pro školy Hradecký. Vydal se tak směrem, kterému se ostatní vydavatelství věnují spíše okrajově. Jeho vydávání hudebnin má jasnou koncepci a vzbuzuje nebývalý zájem zvláště mezi pedagogy.⁹ V posledních letech opět vydává svá díla i u dalších nakladatelů.

Na význam skladatelovy tvorby poukazuje její zařazení do publikací jako *Kdo je kdo* v České republice na přelomu 20. století, *Kdo je kdo – osobnosti české současnosti 2005*, *International Biographical Center* (Cambridge, Anglie), *American Biographical Institute* (North Carolina, USA) a *International Who's Who Series* (Anglie).

Hradeckého skladby byly oceněny ve skladatelských soutěžích. *Tři drobnosti pro malé zpěváky* na text Václava Fischera získaly čestné uznání s odměnou v kategorii A1 (sbory předškolního věku) skladatelské soutěže Jirkov - Olomouc 1989, *Den naruby* na text Jiřího Havla obdržel 3. cenu skladatelské soutěže pro dětské sbory Letenská vonička 1995, 3. místo bylo uděleno skladbě *Až na Sněžku s partou ježků* rovněž na Havlův text, na Dětské notě 1990 v mezinárodní skladatelské soutěži Opava cantat, 2016, byl 3. místem oceněn sbor na lidový text *Slunečko zachodí* a skladba pro mužský sbor *Pueri Boogie* se stala vítěznou skladbou v soutěži Opava cantat 2017.¹⁰

Hudební skladatel, zpěvák, pedagog a přítel Pavel Jurkovič (1933–2015) ocenil a vystihl osobnost Hradeckého slovy: „*Je pro mě vždycky hodné obdivu, jaké šíře výkonů je schopen tento skromný a nenápadný člověk jménem Emil Hradecký.*“¹¹

---

⁹ Předmluva k sborníku skladeb Jana Nowaka a Emila Hradeckého: *Edice Polyhymnia Bohemica, řada B, sv. 1*. Praha: NIPOS, 2017. ISBN ISMN 979-0-706553-03-0.

¹⁰ tamtéž

¹¹ JURKOVIČ, Pavel. *Emil Hradecký*. In: *Emil Hradecký* [online]. 2002 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.emilhradecky.cz>

1.3 Tvorba Emila Hradeckého

Hradeckého skladatelská tvorba je inspirativní a oblíbená nejen u dětí, ale vzbuzuje velký zájem také u pedagogů a dospělých. Seznam Hradeckého hudební tvorby je součástí této diplomové práce.¹² Velké množství skladeb určených právě dětem vychází z výborné znalosti dětského interpreta. Největší ohlas mají Hradeckého instruktivní skladby klavírní, zejména jazzové, a tvorba vokální, kterou téměř výhradně věnoval sborům Radost Praha, Pueri gaudentes a sboru Gaudium Praha. Šíří skladatelského zájmu dokládají i instrumentální skladby napsané pro dechový orchestr, klasický smyčcový kvartet nebo flétnový kvintet. Dále jeho tvorba zahrnuje zpěvníky, učebnice a metodické pomůcky CD a DVD určené pro děti od předškolního věku.

Nejrozsáhlejší je tvorba vokální, kterou téměř výhradně věnoval již jmenovaným sborům spojeným právě se Základní uměleckou školou Šimáčkova v Praze 7. Sbormistryně Pueri gaudentes Zdeny Součkové popisuje Hradeckého tvorbu takto: „*Jeho tvorba pro děti vychází z důvěrné znalosti interpretů, kterým je určena, i z jeho poučené interpretace různých stylových oblastí, především jazzu, kterému se ve své pedagogické činnosti věnuje.*“¹³ Sborové skladby a dětské písně Emila Hradeckého jsou oblíbené pro svou přirozenost, rytmičnost a melodičnost a jsou psány na vtipné texty Václava Fischera nebo Jiřího Havla.

1.3.1 Instrumentální tvorba

Hradeckého instrumentální tvorba je z velké části tvořena žánrem instruktivní literatury, a to jak skladbami pro sólový nástroj, tak pro komorní hru.

Do instrumentálních děl, která nemají instruktivní charakter, řadíme skladby jako *Meditace per flauto solo*, *Devět variací a fuga na téma W. A. Mozarta* – klavír, *Melancolic danza a rondo* – flétnový kvintet, *Fantasia* – varhany, *Suita pro flétnu a housle*. Pro dechový orchestr Hradecký zkomponoval fox-polku *Sletová* nebo swing-polku *Slunečný rag* (1995).

---

¹² Příloha č. 1

¹³ HRADECKÝ, Emil. *Sbory a sborky pro kluky a holky: sborník skladeb pro dětské sbory*. (Předmluva Zdeny Součkové) 2., rozš. vyd. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2011. 53 s. ISBN 978-80-7068-252-4. Obálka publikace.

Instruktivní literatura a učebnice pro klavír

Hradeckého instruktivní literatura a učebnice tvoří významnou část jeho instrumentální tvorby, kterou ovlivnila skutečnost, že působí desítky let také jako učitel hry na klavír a sám tato díla využívá při výuce, stejně jako řada dalších hudebních pedagogů.

Značná část klavírních skladeb Emila Hradeckého je inspirována taneční hudbou a jazzem. Tyto skladby jsou charakteristické výraznou jazzovou rytmikou, což je podle Hradeckého prvek, který velmi dobře motivuje žáky k jazzové hře a k taneční hudbě. Díky skladbám Hradeckého se mohou žáci už od počátku své docházky do hudební školy seznamovat krůček po krůčku s jazzovými prvky. V instruktivních jazzových skladbách Emila Hradeckého spočívá velký přínos pro klavírní jazzovou pedagogiku.¹⁴

Obzvláště významná je publikace *Hrajeme na klavír podle akordových značek* (1991), určená pro žáky základních uměleckých škol, středních a vyšších pedagogických škol. Žáky seznamuje s běžně užívanými akordovými značkami a stylizacemi klavírních doprovodů. K procvičení je přes čtyřicet lidových písní českých, moravských, slovenských i jiných národů a na padesát evergreenů hudebních skladatelů, jako například od Jaroslava Ježka, Jiřího Suchého, Jiřího Šlitra, Beatles a dalších známých autorů.

Pro začínající klavíristy vytvořil spolu s Danou Šimáčkovou klavírní školičku *Klavír a děti* (1992), klavírní škola hry na klavír je určena pro děti od 6 let.

Výrazným rysem Hradeckého tvorby je inspirace jazzem, takové skladby najdeme hned v několika albech. *Jazzové kousky pro dvacet prstů* (1992) obsahují čtyřruční rytmické a svižné kompozice skladeb pro mladé klavíristy. V novém vydání (2012) je klavírní cyklus rozšířen o skladby *Samba*, *Tango*, *Klauni*. Tyto jazzové etudy seznamují žáky s výrazovými prostředky jazzu a s nácvikem improvizací u skladby *Blues*.

Malé jazzové album (1989) obsahuje 11 skladeb ovlivněných jazzem a je určeno pro žáky prvního cyklu základních uměleckých škol. Ve skladbách se střídají čtyři hudební styly, a to blues, boogie, ragtime a swing. Názvy skladeb opět korespondují s hudebním obsahem

---

¹⁴ BURDOVÁ, Anna. *Česká klavírní literatura ovlivněná jazzem a její využití na ZUŠ*. Praha 2010. 96 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.

a podněcují dětskou emocionalitu a představivost. Ke vzniku toho alba Hradecký v osobní korespondenci uvádí: „Protože skladby jazzového charakteru se před revolucí u nás nedaly koupit (protože synkopická hudba pocházela ze západu, a tudíž byla nepřitelem dělnické třídy), právě *Malé jazzové album* se podařilo v té době vydat Supraphonu a bylo to v roce 1989 moje první album vydané u nás.“¹⁵

Dětský karneval (2002) obsahuje devět skladeb ve formě jazzových tanců, kromě skladby č. 6 a 7, kdy se jedná o polku a waltz. Album je určeno pro žáky prvního cyklu základních uměleckých škol. Každá skladba je věnována jednomu zvířeti, které autor hudebně přiblíží dětskému posluchači. Rytmicky jsou skladby díky formám různých tanců, jako například rumba, tango, blues, samba, kankán, pestré a hravé. V albu najdeme skladby *Myši rock'n'roll*, *Medvědí tango*, *Kohoutí samba*, *Hadí blues*, *Bleší kankán*, *Kozlí polka*, *Sloní waltz*, *Pštrosí cha-cha* a *Opičí samba*. Oblíbenost tohoto alba spočívá v tanečních melodiích skladeb a zábavných zvukomalebných prvcích, které skladbičky obsahují.

Mezi další příbuzné album patří *Snadné ragtimy* – zjednodušená klavírní úprava ragtimů od S. Joplina (2000).

Jazzové etudy (1993) je klavírní cyklus, který dává žákům nahlédnout do interpretace non-artificiální hudby, umožňuje rozšířit poznání žáků v odlišném směru vývoje hudby 20. století a přispívá k rozvoji jejich rytmického citění. Může být také vhodnou motivací pro žáky, pro něž je chápání artificiální hudby příliš náročné nebo jimž není artificiální hudba blízká.¹⁶

Album ve čtyřruční úpravě pro klavír určené pro 7. ročník I. stupně a II. stupeň *Zkus to se mnou – blues pro klavír a čtyři ruce* (2015) je inspirováno také taneční hudbou a jazzem, součástí je CD, kde jsou nahrány čtyři čtyřruční skladby *Rag pro dva*, *Z kopce do kopce*, *V rytmu samby* a *Zkus to se mnou*. Každá skladba je zde nahrána několikrát, a to v

---

¹⁵ Převzato z emailové korespondence s Emilem Hradeckým v roce 2019.

¹⁶ MIHULKOVÁ, Šárka. *Vybraná instruktivní literatura pro klavír v díle českých autorů 20. století*. Praha 2012. 42 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.

plné verzi pro představu, jak skladba zní, poté samostatné nahrávky obou partů primo i secondo ve třech různých tempech pro snazší nácvič skladby. Skladby *Zkus to se mnou*, *V rytmu samby*, *Rag pro dva* a *Z kopce do kopce* jsou dále vydány jednotlivě jako samostatná alba.

Zatím poslední Hradeckého album *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku* (2017) je album pro začínající klavíristy, obsahuje 16 skladbiček, melodicky zajímavých a komponovaných jen do dvou hlasů, pro každou ruku jeden. Děti se seznámí s charakterem klasické hudby u skladby *Menuet*, *Rozhovor*, *Smutná panenka*, stejně jako s různými tanci *Valčík*, *Polka*, *Tango*, *Cha-cha-cha*, *Blues a Boogie* nebo úpravou lidové písně *Vyletěla holubička*, ale i s celotónovou stupnicí ve skladbách *Mlha* a *Deštík* či pentatonikou *V Číně*. Názvy skladeb jako například *Medvěd*, *Na houpačce*, *Na poušti*, korespondují s hudebním obsahem a podněcují u dětského posluchače hudební představivost a emocionalitu. V osobní korespondenci¹⁷ Emil Hradecký uvádí, že inspirací pro vznik tohoto alba se mu staly krátké polyfonní skladby *Dvouhlasé invence* od J. S. Bacha a díky tomuto motivu zkomponoval skladbičky podobného charakteru, také do dvou hlasů.

Ukázkou klasického kompozičního stylu s melodickou invencí jsou *Skladbičky na dvě stránky* (1997) a *Snadné sonatiny* (2006).

Instruktivní literatura pro kytaru

Hradeckého instruktivní tvorba se také pojí s kytarovými kompozicemi, a to v albu *Tance pro kytaru* (1989), *Jazzové skladby pro kytaru* (2013), album obsahuje sedm jazzově laděných skladeb pro klasickou kytaru, k sešitu je přiloženo i CD, pro představu, jak má každá skladba znít. Titul *Jazzové skladby pro dvě kytary* (2013) nabízí osm jazzově laděných skladeb pro dvě kytary, doplněno CD nahrávkou.

Instruktivní literatura pro dechové a smyčcové nástroje

Album *Jazz Winds* (2004) je určeno pro dechové dřevěné a žesťové nástroje, obsahuje pět jazzových skladeb různých stylů pro sólový dechový nástroj s doprovodem klavíru. Na přiloženém CD jsou klavírní doprovody ke všem skladbám.

---

¹⁷ Převzato z emailové korespondence s Emilem Hradeckým v roce 2019.

Pro žesťové dechové nástroje autor vytvořil cyklus *Čtyři drobnosti pro žesťové trio*, určené pro I. stupeň základní umělecké školy, a pro smyčcové nástroje cyklus *Tři bručouni – ragtime* pro tři violoncella. Album *Od blues po disko* (1998) je určeno pro keyboard a dechové nástroje.

1.3.2 Vokální tvorba

Skladatelova vokální tvorba je určena již pro děti od předškolního věku. Velmi zdařilý *Zpěvník do dětské kapsy* (1987) je vhodný pro děti od 4 do 10 let, obsahuje umělé písně i zhudebněné texty lidové poezie, doplněné doprovodem podle akordových značek. Součástí nejnovější publikace (2004) je i CD, kde je každá píseň jako ukázka, poté následuje orchestrální doprovod.

Zpěvníček pro nejmenší (1987), je také určen pro děti předškolního věku. Najdeme v něm zhudebněné texty Miroslava Floriany, Jana Hostáně a Miloslava Maršička pro dětský jednohlas s doprovodem klavíru. Většina písniček je ve zpěvníku doplněna o akordové značky. V novém rozšířeném vydání (2018) vyšla třídílná publikace.

Ve zpěvníku *Čas radosti, veselosti* (2014) najdeme krásných devatenáct vánočních koled a písní v úpravě od Emila Hradeckého, s doprovodem na přiloženém CD jsou všechny vánoční písně nahrány 2krát, v plném znění a pouze jako doprovod pro dětský pěvecký soubor. Vánoční koledy a písně na CD nazpívali členové koncertního sboru Radost Praha, přípravný sbor Kořata a chlapecký sbor Pueri gaudentes.

Stěžejní a kvantitativně největší část Hradeckého vokální tvorby je věnována pěveckým sborům, s kterými Hradecký aktivně spolupracuje. Autorova sborová tvorba vychází ze tří zdrojů, jsou to díla inspirovaná folklorem a lidovou tradicí, díla inspirovaná duchovní hudbou a díla ovlivněná jazzem a různými jeho styly.

Sbory dětské

Sborník skladeb pro dětské sbory *Sbory a sborky pro kluky a holky* (1996) obsahuje celkem 15 kapitol, z toho 11 samostatných skladeb a 3 cykly *Zvěřinec*, *Bum, bum ratata* a *Písně kosmické* na texty Jiřího Havla, Václava Fišera a lidové poezie. Skladby jsou sestaveny od jednohlasých, vhodných pro potřeby začínajících sborů, až po skladby vícehlasé. Druhé, rozšířené vydání v roce 2011 obsahuje další cyklus *Čtyři milostné písně*. Sborník je doplněn

o CD, nazpívány dětským pěveckým sborem Radost Praha a chlapeckým sborem Pueri gaudentes.

Pro nejmladší interprety jsou určeny cykly pro dětské sbory–*Tři drobnosti pro malé zpěváky, Cvrček houslista, Gloria Patri, Staročeské koledy, Vánoční zpívání pro „Kořata“, Vánoční zpívání pro „Radost“, Vánoční písně z barokních kancionálů a moravské koledy, Evropské koledy, Hra s jesličkami, Co je to, myši říkadlo, říkadlo pro lidoopy, Nevydařený skok, Marná ukolébavka, Medojídek, Pro slepičí kvoč, Naše přání, Parádivá koza a Čerti s námi šijí.*

Sbory dívčí a ženské

Pro dívčí sbor na texty lidové poezie Hradecký zkomponoval *Tři milostné písně, Keby mi milý muoj, Láska a Slunečko zachodí*. Biblický text se stal inspirací k cyklu *Ave Maria*. Cyklus *Studánky přání* pro dívčí sbor byl složen na text Michala Steina.

Sbory chlapecké a mužské

Skladby pro chlapecké a mužské sbory nesou názvy–*Tři sbory na biblické texty, Kdyby mi tak bylo, Čo len ten potóčik, Florebat olim studium, Pueri jazz a Měl jsem já panenku*. Největšího úspěchu v ocenění dosáhla jazzová skladba na vlastní text s klavírním doprovodem *Pueri Boogie* pro mužský sbor. Premiéra této skladby se konala 2. června 2016 na Jazzovém koncertě žáků Emila Hradeckého v koncertním sále Základní umělecké školy v Praze 8, Taussigova a o rok později se stala vítěznou skladbou skladatelské soutěže Opava cantat 2017.

Sbory smíšené

Smíšeným sborům jsou věnovány cykly *Vyznání růží, Vyznání louce, Pueri jazz, Florebat olim studium, Tři sbory na biblické texty a Gloria Patri*.

Celá řada skladeb instrumentálních i vokálních je u Hradeckého ovlivněna jazzovou rytmikou, což je podle autora prvek, který velmi dobře motivuje děti i mládež ke hře jazzové a taneční hudby. Jeho tvorba má tak výrazný přínos pro klavírní jazzovou pedagogiku. Právě Hradeckého spolupráce se žáky v Základní umělecké škole Šimáčkova a se samotnými sbory

Radost Praha, Pueri gaudentes a Gaudium dávají jedinečnou příležitost hrát jazz s učitelem, který rozumí jazzu jako málokdo.

Hradeckého náklonnost k jazzu obdivuje například zpěvačka Jana Koubková, která každoročně moderuje koncerty pro jeho žáky a již je věnována skladba *Něco pro Vás, paní Koubková*.

1.3.3 Metodické pomůcky

Metodické pomůcky jsou podnětným materiálem a účinným pomocníkem pro pedagogy. Hradecký vytvořil následující CD, která slouží jako hudební materiály pro mateřské školy, základní školy a pro základní umělecké školy.

Ze spolupráce s Pavlem Jurkovičem vznikly lidové taneční hry pro děti předškolního a mladšího školního věku s tematikou ročních období *Jaro, léto a Podzim, zima a Řemesla* (2004). Součástí souborů je choreografie, kterou pro lidové taneční hry vytvořila Liběna Bartošová.

Hudební nástroje (2004) seznamují děti s jednotlivými hudebními nástroji a s dechovými, jazzovými, smyčcovými a symfonickými orchestry.

Improvizace k hudebně pohybové výchově (2004) obsahuje pohybové hry – *Zvony a zvonky, Zvířata, Vlázky a Hnízda*, součástí je metodický návod. K podbarvení mluveného slova, zklidnění a k relaxačnímu cvičení slouží *Relaxační hudba* (2003).

Hudební pomůcka (2004) je improvizace k hudebně pohybové výchově – *pochod, běh, poskok, měkká chůze, těžká chůze, chůze a běh*. Dále album obsahuje hudební hry – *Na písku, Věnečky, Semínka a Pohádka o řepě*, součástí je metodický návod.

Inspirativní je také DVD a CD *Popelka, Šípková Růženka* či *Cirkus Humberto* s hudebními pohádkami, ve kterých děti vyjadřují děj pohybem a zpívají jednoduché melodické písně. Na CD je nahrávka se zpěvem a bez zpěvu (slouží k doprovodu vlastního zpěvu dětí). Z osobní korespondence¹⁸ s E. Hradeckým lze doplnit, že hudební pohádky napsal a vydal díky své manželce Alexandře Hradecké, která v té době pracovala jako učitelka v mateřské škole a k hudebním pohádkám nastudovala pohybovou část.

---

¹⁸ Převzato z emailové korespondence s Emilem Hradeckým v roce 2019.

2 Charakteristika klavírní skladby

2.1 Instruktivní skladba

„Instruktivní tvorbou se míní především skladby sloužící k rozvoji interpretačních hráčských či pěveckých dovedností, jemuž je přizpůsobena zvláště reprodukčně-technická a zčásti i kompozičně technická a stylová stránka těchto skladeb. Jádro instruktivní tvorby tvoří skladby tzv. elementárního stupně reprodukční náročnosti, ale zároveň tvorba může zahrnovat i technicky a hudebně náročnější díla, která slouží k osvojování vrcholné techniky a svým charakterem se přibližují koncertnímu repertoáru.“¹⁹

Výraz instruktivní skladba vznikl ve 20. století v odborné diskuzi českých hudebních pedagogů. O instruktivní skladbě se někdy hovoří jako o elementárních přednesových kompozicích, kde je redukována hráčská a vokální technika, zjednodušeny jsou zde i kompoziční prostředky a setkáváme se tu i s miniaturizací hudebních forem.²⁰

Instruktivní skladba, nikoli však pod tímto názvem, vzniká od poloviny 15. do 17. století spolu s potřebou hráčů cvičit na hudební nástroje. Skladby instruktivního rázu v 18. století najdeme v dílech autorů, jako například J. S. Bacha – *Klavírní knížka pro Magdalenu Bachovou*, L. Koželuha a W. A. Mozarta, v 19. století se objevují typy přednesových instrumentálních děl v klavírní tvorbě L. van Beethovena – *Bagately, Pro Elišku*, R. Schumanna – *Dětské scény*, E. Griega – *Lyrické kusy*.

2.2 Klavírní miniatura

Klavírní miniatury mají charakter instruktivních skladeb a jsou určeny především k zdokonalování technické stránky dětské klavírní hry. Z charakteristiky klavírních miniatur vychází široké uplatnění, zejména k rozvíjení poslechových dovedností dětí a využití k dětskému hudebně pohybovému projevu. Především svou přehlednou formou a vhodnými

---

¹⁹ FUKAČ, J., SLOUŽIL J., MACEK, P., ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-705-8462-9. s. 376

²⁰ FUKAČ, J., SLOUŽIL J., MACEK, P., ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-705-8462-9.

hudebně výrazovými prostředky umožňují propojit dětskou elementární analýzu hudební řeči s pohybovým vyjádřením. Současné klavírní miniatury jsou dětem tematicky blízké a jejich hudební obsah nabízí celé spektrum pohybového vyjádření. Typické jsou například různé druhy charakteristické chůze, které děti s oblibou používají při pantomimickém znázornění postav, zvířat nebo věcí. Tvořivá práce s klavírními miniaturami je dětem průpravou k uvědomělému vnímání a prožívání a citlivou cestou prohlubuje dětskou emocionalitu.²¹

Klavírní miniatury jsou žánrově rozmanité skladby a jejich přehledná vnitřní stavba a srozumitelné hudebně výrazové prostředky umožňují dětem aktivně poznávat soudobou hudební řeč jak při poslechu, tak v hudebních a dalších esteticko-výchovných činnostech v mateřských a základních školách. Instruktivní skladby slouží především k rozvoji elementárních hráčských dovedností. Z výše uvedených charakteristik vyplývá, že se oba názvy do značné míry překrývají a hranice jejich významů není ostrá. Mezi autory těchto typů skladeb řadíme například Bohuslava Martinů – *Jaro v zahradě*, Ilju Hurníka – *První melodie*, *Voršilská ulička*, Eduarda Doušu – *Miniatury*, Hanu Vejvodovou – *Vodomalbičky*, Jaroslava Křičku – *Dva pochodové kousky*, Jitku Snížkovou – *Přístav*, *Letiště*, Petra Ebena – *Svět malých*. Olgu Ježkovou – *Obrázky na klávesách* a Eduarda Doušu – *Miniatury*. Mezi zahraniční autory patří například William Gillock – *Solo perertoir for the young pianists*, Béla Bartók – *Album pro mládež* nebo Iris Széghyová – *Pojedeme do zoo*.

---

²¹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. 2.vyd. Hradec Králové: Tandem, 2005. 320 s. ISBN 80-903-1157-1.

3 Hudební vývoj předškolního dítěte

Předškolní období je velmi důležitou přípravnou fází na život ve společnosti, ve které se dějí významné změny v oblasti kognitivního, motorického, emočního a sociálního vývoje, dochází k formování charakteru a k utváření celkového rozvoje osobnosti. Proto i hudební vývoj je přirozenou součástí celkového rozvoje osobnosti předškolního dítěte.

Problematikou hudebního vývoje se podrobně zabýval hudební pedagog a teoretik František Sedlák a ve spolupráci s Hanou Váňovou definuje hudební vývoj jako „*proces utváření poměrně stálých a nevratných změn v psychických strukturách a funkcích jedince, který je závislý na jeho osobní vybavenosti, komunikaci s hudebním prostředím, na intenzitě a kvalitě hudebně výchovných podnětů.*“²²

„*Odborníci v oblasti hudební psychologie se shodují v jedné zásadní skutečnosti: hudební vývoj předškolních dětí má velmi vysokou míru různorodosti. Evidentní je závislost na genetických dispozicích, rodinném hudebním klimatu. Tyto faktory spoluurčují způsob zrání nervové soustavy a možnosti učení v rodině a dále v mateřské škole. Popis ontogeneze hudebnosti vychází z hodnocení úrovně sluchové pozornosti z pozorování pohybových reakcí dětí na slyšenou hudbu, dále z hodnocení spontánních vokálních projevů a také z hodnocení hudebních schopností dětí před vstupem do školy při řízených hudebních činnostech.*“²³

3.1 Hudební vývoj dítěte do tří let věku

Dítě v kojeneckém věku začíná opakovat jednotlivé hlásky a slabiky a jednoduchá slova. Jeho hlas se projevuje v tónovém rozsahu přibližně $d^1 - f^1$ a při křiku v rozmezí tónů $g^1 - d^2$. Smysl pro hudební projev se objevuje již u šestiměsíčního dítěte, které dokáže pohybově reagovat na rytmizovanou píseň. Kolem devátého měsíce se jeho hlasové projevy pohybují kolem tónu a^1 . Na konci kojeneckého období rozpoznává nejenom řeč a zpěv matky, ale i jiných blízkých osob, zvuky přírody, předmětů apod. V polovině druhého roku

---

²² SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2060-2. str. 355.

²³ KMENTOVÁ, Milena. *Hudební a řečové projevy předškolních dětí a jejich vzájemné ovlivňování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. 75 s. ISBN 978-80-7290-869-1. s. 21.

života dítěte dochází k rozvoji funkčního systému sluchu – témbrového a sluchu pro výšku tónu. Témbrový sluch je důležitý pro ovládání rodného jazyka. Oba typy příznivě ovlivňují vývoj mluvidel, zdokonalují výslovnost, rozvíjí myšlení a soustředěnost. Dítě již dokáže rozpoznávat krátké melodie, vytvářet různé popěvky a melodizovat říkadla. V období mezi druhým a třetím rokem začíná být pro dítě důležitá hra, díky které se přirozeně učí, objevuje nové věci, vztahy a souvislosti. V hudebním projevu dítě dokáže relativně čistě a rytmicky zpívat jednoduché písně a začíná pohybově reagovat na základní hudebně výrazové prostředky, jako jsou například rytmus, pulzace, metrum, dynamika. Jeho zpěv se pohybuje v tónovém rozsahu od $es^1 - g^1$.²⁴

3.2 Hudební vývoj dítěte od tří do šesti let

Sedlák²⁵ považuje předškolní období za stěžejní z hlediska hudebního vývoje dítěte. V tomto období vlivem biologického zrání dochází k intenzivnímu rozvoji sluchového analyzátoru a díky tomu dochází ke zkvalitnění schopnosti výškové diferenciaci. Současně sílí hlasivkové svalstvo, tvoření tónů se automatizuje, a tím se upevňují pěvecké dovednosti. Dítě postupně od čtyř let věku dokáže rozpoznat obsah skladby a rozlišit ve vnímané hudbě základní emoce. Dochází k intenzivnímu rozvoji pěveckých dovedností. Rozsah pěveckého projevu i jeho kvalita vykazují velké individuální rozdíly. Svalstvo hrtanu není ještě plně funkční, z toho důvodu se hlasivky chvějí především v okrajové části hlasové šterbiny, a proto typický tón dětského hlasu je poměrně slabý a lehký. Obecně lze říci, že se hlasový rozsah u dětí zvětšuje na rozpětí $d^1 - b^1$.²⁶

„Hlasový rozsah se diferencuje podle vnitřních anatomicko-fyziologických podmínek, utváří vyšší, střední či nižší polohu hlasu, což musíme respektovat i při práci v hudební výchově.“²⁷

---

²⁴ KRÁLOVÁ, Eva et al. Hudební klima a dítě = Hudobná klíma a dieťa. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. 172 stran. ISBN 978-80-7290-885-1.

²⁵ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2060-2.

²⁶ tamtéž

²⁷ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika)* 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 387 s. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6. s. 37

Pohybové reakce předškolního dítěte na hudbu jsou poměrně přesné, což se projevuje například tzv. hrou na tělo. Zpřesňuje se i rytmicko-melodické cítění při hře na hudební nástroje z Orffova instrumentáře. Hudební vývoj dětí v tomto období je obecně velmi rozdílný a nerovnoměrný, důvodem může být jak nedostatek určitých vloh pro hudební schopnosti, tak i nedostatek hudebních podnětů, a právě nedostatek hudebních podnětů má zpravidla největší podíl na odlišnosti hudebního vývoje dítěte.²⁸

3.3 Hudební schopnosti

Hudební pedagog František Sedlák hudební schopnosti definuje jako „*psychické struktury a vlastnosti jedince, které mu umožňují kontakt s hudbou, její vnímání a prožívání a všestrannou hudební aktivitu.*“²⁹

Sedlák a Váňová³⁰ zařazují hudební schopnosti do kategorie speciálních schopností, podobně jako například schopnosti výtvarné, matematické apod. Zároveň upřesňují, že je nelze oddělit od obecných schopností – inteligence, která do nich často zasahuje.

Hudební schopnosti se rozvíjejí od raného věku, dokonce dříve než se projevují intelektově, zvláště rozumové schopnosti. Emocionální projevy, které hudba vytváří, hrají v celkové harmonické struktuře osobnosti významnou roli spolu s myšlenkovými operacemi, temperamentem, charakterem a celkovým zaměřením člověka. Základní znalosti z oblasti hudebních schopností jsou důležité pro rodiče i učitelky mateřských škol, neboť rozvoj hudebních schopností je významným předpokladem pro kvalitu následných hudebních dovedností.³¹

---

²⁸ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika)* 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 387 s. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6.

²⁹ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy I. Edited by Rudolf Siebr. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 311.*

³⁰ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele.* Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

³¹ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku.* Praha: Univerzita Karlova v Praze-Pedagogická fakulta, 2002. 75 s. ISBN 80-7290-080-3.

Dle Kodejšky³² k základním hudebním schopnostem, které ovlivňují celkovou hudebnost, patří:

1. Hudebně sluchové schopnosti, které umožňují dítěti vnímat a zpracovávat akustické vlastnosti hudby, jako jsou tónová intenzita, frekvence, tónbr, trvání tónu. Tyto hodnoty se následně projeví jako citlivost pro sílu, výšku, barvu a délku tónu.
2. Schopnosti auditivně motorické, které jsou nezbytné pro koordinaci pěveckých, instrumentálních a hudebně pohybových činností.
3. Rytmičké cítění je základní a fylogeneticky nejstarší hudební schopností, která se rozvíjí z přirozeného pohybového instinktu. Jde o prožívání časových hodnot v hudbě a to rytmu, metra a pulzace.
4. Tónální cítění se rozvíjí prostřednictvím všech hudebních činností, avšak nejčastěji zpěvem. Zpřístupňuje dítěti emocionální prožívání tónálních vztahů, tonality. Dítě pozná tóny, které do tóniny nepatří, posuzuje, zda melodie byla ukončena nebo zůstala nedokončena.
5. Emocionální reakce na hudbu se uskutečňuje tehdy, když technika hudebních činností není cílem, ale stává se prostředkem k emocionálnímu prožitku z dané činnosti.
6. Hudební paměť je založena na principu tří operací, dítě přijímá a osvojuje si hudbu, uskutečňuje její zapamatování a podržení v paměti a vybavuje si hudební obsah a je schopno reprodukce.
7. Hudební představivost považuje hudební psychologie za klíčovou hudební schopnost operovat s hudebními představami na základě asociačních představ.
8. Hudebně tvořivé schopnosti podněcují zdravý psychický rozvoj dítěte, utváří dětskou senzitivitu a fluenci.

---

³² KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze-Pedagogická fakulta, 2002. 75 s. ISBN 80-7290-080-3.

3.4 Hudební dovednosti dítěte na konci předškolního období

Sedlák a Váňová³³ definují hudební dovednost jako „*cvikem a učením získanou způsobilost vykonávat úspěšně hudební činnost.*“³⁴ Hudební dovednosti umožňují provádět rychlé a plynulé pohyby či myšlenkové operace potřebné pro hudební činnosti, předvídat návaznost motorických úkonů, koncentrovat a rozšířit pozornost. Při jednoduchých hudebních úkonech se utváří především soustavným opakováním.³⁵

Pedagogická diagnostika se opírá o projevy dítěte, tedy o konkrétní jeho dovednosti. Zde jsou uvedeny hudební dovednosti, které na konci předškolního období můžeme od dítěte očekávat.³⁶

- *Dítě se zapojuje do všech druhů společných hudebních činností.*
- *Vyjadřuje se hrou na tělo – relativně přesně udržuje pulzaci, vytleskává rytmus*
- *písně nebo říkadla, zopakuje jednoduchý rytmický útvar, opakuje jednoduchý ostinátní model během písně nebo poslechové skladby.*
- *Ovládá hru na jednoduché hudební nástroje.*
- *Rozlišuje mluvní a zpěvní hlas, ovládá jeho hlasitost.*
- *Zpívá melodie na neutrální a onomatopoické slabiky (la, mňau).*
- *Osvojí, zapamatuje si a reprodukuje přiměřeně náročnou píseň. Poznává ji podle melodie.*
- *Rozlišuje tónbr hudebních nástrojů, zná názvy některých hudebních nástrojů.*³⁷

Děti dosahují v předškolním věku různé úrovně hudebních dovedností. Hudba dokáže na dítě velmi silně působit, proto je důležité, aby dítě mělo dostatek hudebních podnětů jak v rodině, tak hlavně návazností v mateřské škole.

---

³³ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013.

³⁴ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 71.

³⁵ tamtéž

³⁶ Tento výčet vychází z odborné literatury (Kodejška, 1991), ze zkušeností M. Kmentové, a koreluje s dokumentem Konkretizované očekávané výstupy, kterým se v roce 2012 závazně doplnil dokument RVP PV.

³⁷ KMENTOVÁ, Milena. *Hudební a řečové projevy předškolních dětí a jejich vzájemné ovlivňování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. 75 s. ISBN 978-80-7290-869-1. s. 22.

4 RVP PV a hudební činnosti v mateřské škole

Vzdělávací působení v mateřských školách je zakotveno v RVP PV a jeho vzdělávací obsah je nasměrován tak, aby dítě chápalo okolní svět v přirozených souvislostech a postupně si vytvářelo vztah k sobě samému, k druhým lidem a k okolnímu světu. Hudební výchova je součástí všech oblastí RVP PV a záměrem je propojování všech hudebních aktivit i s mimohudebními činnostmi.

RVP PV byl formulován tak, aby v souladu s odbornými požadavky na vzdělávání akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku, umožňoval rozvoj každého jednotlivého dítěte, vytvářel základy klíčových kompetencí, definoval kvalitu předškolního vzdělávání a zajišťoval srovnatelnou pedagogickou účinnost vzdělávacích programů v jednotlivých mateřských školách. Koncepce předškolního vzdělávání se orientuje na to, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své další vzdělávání a uplatnění ve společnosti.³⁸

„Úkolem předškolního vzdělávání tedy není vyrovnat výkony dětí, sjednotit jejich dovednosti, ale podpořit jejich vzdělávací šance tak, aby v rámci předškolního vzdělávání mohlo každé dítě dosáhnout svého maxima.“³⁹

Rámcový vzdělávací program je východiskem k přípravě školního vzdělávacího programu, který je na úrovni školy zpracován do podoby integrovaných bloků. RVP PV je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí:

- Dítě a jeho tělo.
- Dítě a jeho psychika.
- Dítě a ten druhý.
- Dítě a společnost.
- Dítě a svět.

---

³⁸ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kolektiv. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

³⁹ KREJČOVÁ, Věra, KARGEROVÁ, Jana a SYSLOVÁ, Zora. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. 182 s. ISBN 978-80-262-0812-9. s. 18.

V oblasti Dítě a jeho tělo jsou vzdělávací cíle zaměřené do úrovně biologické, které by měly naplňovat potřeby fyziologického rozvoje dítěte, rozvoj všech smyslů, zlepšování tělesné zdatnosti, rozvoj pohybových a manipulačních dovedností a vést děti ke zdravým životním návykům.⁴⁰ Z hudební výchovy můžeme do této oblasti zařadit taneční a hudebně-pohybové hry, pohybové prvky jako běh, pochod, poskoky, rytmizovaná chůze apod., hru na tělo, pohybovou improvizaci. Dále sem patří zpěv písní se stimulací ovládnutí dechového svalstva a správného dýchání. Pomocí hry na instrumentální nástroje se rozvíjí u dětí jemná motorika a smyslové vnímání. Soustředěný poslech hudby vede u dětí k fyzické pohodě, uvolnění těla a celkové relaxaci.

V oblasti Dítě a jeho psychika se vzdělávací cíle zaměřují do psychologické roviny, do které patří rozvoj všech psychických funkcí (vnímání, myšlení, soustředění, paměť, city učení, tvořivost a vůle). Tato oblast zahrnuje další tři podoblasti:

- Jazyk a řeč
- Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
- Sebepojetí, city a vůle.⁴¹

Z hudebních aktivit, které podporují psychickou oblast, můžeme zařadit zpěv, rytmizaci, melodizaci říkadla, hry na ozvěnu, hry na tělo s deklamací slov. Dále sluchové a rytmické hry a rozlišování charakteristických zvuků hudebních nástrojů, poslech instruktivních skladeb a následné řízené rozhovory s dětmi z prožitého poslechu.

V oblasti Dítě a ten druhý se pedagog zaměřuje na utváření vztahů k jiným dětem a dospělým, na zkvalitnění komunikace a dalších sociálních dovedností.⁴² Hudba se stává prostředkem, jak posilovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti, a veškeré hudební činnosti probíhají ve vzájemné kooperaci. Prostřednictvím hudebních aktivit děti navazují lépe kontakty s ostatními dětmi. Hudba také dokáže ovlivnit náladu dítěte a obecně tak přispívá k pozitivním vztahům v kolektivu.

---

⁴⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3.

⁴¹ tamtéž

⁴² tamtéž

V oblasti Dítě a společnost je záměrem pedagoga uvést dítě do společnosti, do pravidel soužití s ostatními, do světa kultury a umění, osvojit si potřebné sociokulturní návyky a orientovat se v tradicích společnosti.⁴³ V této oblasti se dítě setkává se společností dalších lidí, například při tradičních oslavách, tanci, hudebních vystoupeních, koncertech apod. Hudební činnosti zde mají zvláště úkol estetický a hodnotový.

Oblast Dítě a svět se zaměřuje na environmentální problematiku a na vytváření elementárního povědomí o okolním světě a o vlivu člověka na životní prostředí.⁴⁴ Do této oblasti můžeme zařadit seznámení s významnými hudebními událostmi. V rámci vokálních činností preferujeme písně s tematikou o přírodě, případně popěvky cizích národů. Pohybovou improvizaci zaměříme na ukázky z afrických, latinskoamerických a jiných tanců.

4.1 Hudební činnosti

Sedlák a Váňová⁴⁵ hudební činnost definují jako „*vlastní komunikaci jedince s hudbou, která probíhá ve sféře percepční, reprodukční či produkční a je charakterizována nejenom psychickými, ale i behaviorálními obsahy*“.⁴⁶

Hudební výchova se uskutečňuje v současné době v činnostech pěveckých, poslechových, hudebně-pohybových a instrumentálních. Jednotlivé hudební činnosti se vzájemně prolínají a záleží především na osobnosti učitelky, zejména na jejích praktických schopnostech a dovednostech, jaký prostor jim ve své práci vytvoří.

Integrativní záměry hudebně-výchovné práce v mateřské škole spočívají v hledání zajímavých možností propojování hudby s dalšími esteticko-výchovnými činnostmi. „*Jednotlivé esteticko-výchovné oblasti se nerozvíjejí v předškolním věku samostatně, ale v komplexu a mají činnostní charakter.*“⁴⁷

---

⁴³ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet. 2.*, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3

⁴⁴ tamtéž

⁴⁵ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2060-2.

⁴⁶ tamtéž, s. 48.

⁴⁷ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. str. 55.

V mateřské škole se uplatňuje hudební výchova v mnoha podobách a je v úzkém kontaktu se všemi výchovnými složkami. „*Není jen protiváhou rozumového postoje k světu, neboť zasahuje celou psychiku dítěte. Intenzivně rozvíjí smyslové vnímání, estetické citění i pohybovou činnost, vede k soustředění pozornosti, k rozvíjení paměti, představivosti a fantazie.*“⁴⁸

4.1.1 Pěvecké činnosti

„*Zpěv je v mateřské škole základní hudební činností, která rozvíjí klíčové hudební schopnosti, formuje emocionální vztah k písni, hudbě a okolnímu světu.*“⁴⁹

Zpěv zlepšuje kvalitu řeči, cvičí paměť a vede k lepšímu soustředění. Dále podporuje rozvoj představivosti, tvořivosti a je pro předškolní děti přirozeným zdrojem radosti a emocionality. Pěvecké činnosti v předškolním věku se uskutečňují často pomocí přímé nápodoby, v kontaktu dítěte a učitelky. Jako motivaci pro předškolní dítě volíme například obrázek, maňáska, knížku nebo krátký příběh. Před nácvikem samotné písně jsou důležitá dechová a artikulační cvičení, například zkracování nádechu a prodlužování výdechu při zpěvu krátkých frází. Výběr lidových i umělých písní volíme vzhledem k vyspělosti dětského hlasu, technické náročnosti i jejich estetické hodnotě.

Tvořivost u dětí podporujeme aktivitami, jako např. rytmizování slov a sousloví, hry na otázku a odpověď, hry na ozvěnu, hudební hádanky nebo hudební řetěz. Rytmizaci hned od počátku spojujeme s melodizací. Ke zpestření vokálních činností využíváme jednoduché doprovody na Orffovy hudební nástroje. V součinnosti zpěvu a pohybu doprovázíme vokální projev „hrou na tělo“, pohybovou improvizací, pantomimou, různými typy chůze nebo tanečními prvky.

---

⁴⁸ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika)* 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6. str. 39.

⁴⁹ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze-Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. s. 42.

Ve zpěvu se rozvíjí citlivost pro přízvučnost a nepřízvučnost dob v sudém taktu. Pro děti mezi 3. až 4. rokem volíme písně ideálně v rozsahu tercie až kvarty. Děti ve věku 4.–5. let mohou zpívat v intervalovém rozsahu kvinty až sexty a předškolní děti mezi 5. a 6. rokem dokážou zazpívat písně s rozsahem větším než je sexta, a jejich hudební projev může být velmi kvalitní. Nácvik zpěvu můžeme podpořit pomocí grafických náznaků pohybu melodie. V období před nástupem do základní školy dítě může zvládnout pěvecky reagovat na formotvorné prostředky, například při práci s motivem, dokončování vět, vytvořit snadné pěvecké rondo nebo jednoduché rytmické a melodické variace.⁵⁰

4.1.2 Poslechové činnosti

„Hudbu nejen slyšíme, ale pociťujeme její výraz, prožíváme ji.“⁵¹

Děti se dostávají do kontaktu s hudbou krátce poté, co se začnou orientovat ve svém okolí. Nejprve dítě vnímá hlasy rodiny, pak různé zvuky zvířat, věcí a hraček, které se postupně snaží rozezvučet. Toto první setkávání se zvuky je pro dítě základní zkušeností k samotnému hudebnímu poslechu. Tím, že hudba dokáže na dítě velmi silně působit a obohacuje jeho představy, má zařazování drobných přednesových skladeb pro dítě i velkou uměleckou hodnotu.

V dnešní době jsme s hudbou v každodenním kontaktu, stala se z ní jakási kulisa, což dokládá hudba v obchodech, v televizi, na internetu či v jiných médiích. Vzhledem k tomu, že je v současné době hudby a hluku přespříliš, hovoříme o tzv. hudebním smogu. Cílem hudebních činností v mateřské škole je tyto negativní vlivy do určité míry pozměnit a hledat takové cesty, které vedou u dětí k porozumění hudby, k vytváření kladného vztahu k hudbě a k utváření celoživotních hodnot.⁵²

---

⁵⁰ KRÁLOVÁ, Eva et al. *Hudební klima a dítě = Hudobná klíma a dieťa*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. 172 s. ISBN 978-80-7290-885-1.

⁵¹ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika)*: 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6. s. 133.

⁵² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. 165 s. ISBN 80-86307-26-3.

„Sluchový orgán je prostředkem jemně diferencovaného vnímání, slyšení hudby a jejich základních prvků – výšky, délky, síly a barvy. Avšak obsah hudby není záležitostí složek, ale představuje komplex prostředků hudebního vyjádření s výrazným citovým vlivem na člověka.“⁵³

V mateřské škole zařazujeme kromě písní i poslech drobných instrumentálních skladeb a platí, že nejpřitažlivější je pro děti právě živá hudba v interpretaci samotné učitelky. Proto je velmi cenné, pokud umí učitelka zahrát dětem i krátké přednesové skladby, ovládá průpravná a přípravná cvičení a stylizaci doprovodů lidových písní. K prvním poslechovým skladbám patří instruktivní skladbičky. Jde o krátké, melodicky jednoduché skladby psané pro jeden hudební nástroj, nejčastěji pro klavír. Jejich výhodou je jejich menší rozsah a jasná forma. Předností instruktivních skladeb je i jejich mimohudební námět, který můžeme využít v hudebních i dalších esteticko-výchovných činnostech.⁵⁴

K rozvoji tvořivosti dětí zařazujeme v mateřské škole činnosti tzv. aktivního poslechu, jako například poznávání písní podle jejich melodie, poznávání některých hudebních nástrojů dle jejich zvuků, dále vyjadřování pocitů z poslechu slovně a zpěvem, osvojování základních výrazových prostředků pohybem nebo pohybovou improvizací. Ve výtvarné oblasti můžeme malovat námět hudebního obsahu, náladu nebo malovat melodii.

„Hudební tvořivost je jako vlastní výraz myšlení a cítění dítěte, manifestující se elementární pěveckou, instrumentální a hudebně-pohybovou improvizací.“⁵⁵

„Dětská tvořivost je spojena s několika základními rysy:

- *Vzniká ze spontánní inspirace provázané emocionálním prožitkem a radostí z tvořivé činnosti.*
- *Je konkrétně zacílena, vyjádřena myšlenkovou a tělesnou aktivitou.*

---

⁵³ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika)* 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). 387 s. ISBN 80-04-24939-6. str. 133.

⁵⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. 165 s. ISBN 80-86307-26-3.

⁵⁵ VÁŇOVÁ, Hana. 1989. In: DRÁBEK, Václav. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 1998. 146 s. *Studia paedagogica*, 23. ISBN 80-86039-65-X. str. 52

- *Výsledek je relativně nový, což ho odlišuje od prostého napodobení.*“⁵⁶

4.1.3 Hudebně-pohybové činnosti

Hudebně-pohybová výchova v předškolním období rozvíjí elementární pohybové dovednosti, jejichž součástí je nejprve přirozený spontánní projev. U nejmladších dětí má velký význam imitace v interakci učitelka a dítě. Imitace napomáhá k zpřesnění napodobení pohybu. Postupně si děti osvojují základní pohybové projevy, jako jsou běh, poskoky, pochod, pohyby paží apod. Jako hudební doprovod pro jejich uskutečňování je nejvhodnější instrumentální doprovod učitelky.

Hudebně-pohybová výchova se začala objevovat na začátku 20. století, kdy profesor ženevské konzervatoře Emil Jacques Dalcroze vypracoval systém spojení hudby s pohybem a přesvědčil tak celý tehdejší kulturní svět, že hudba se promítá do pohybu svým rytmem, tempem, dynamikou a harmonií.⁵⁷

Vyjádření hudebního prožitku pohybem závisí v předškolním věku jednak na charakteru hudby, ale i na konkrétním slovním obsahu písně nebo slovním doprovodu, který k pohybu motivuje, vybízí a rozvíjí představy. Hudebně-pohybová výchova tak směřuje k integritě pohybu, hudby a zpěvu vycházejících z představ, pocitů a prožitků dítěte.⁵⁸

K hudebně-pohybovému vyjádření můžeme využít dle Jenčkové⁵⁹ takové pohybové prostředky, které jsou v souladu se školními podmínkami a pohybovými dispozicemi dětí, a to hru na tělo, pohyb paží, hlavy a trupu, stylizovanou chůzi a drobný běh, prostředky pantomimy nebo taneční prvky.

„Základní prostředky hudebně-pohybových činností v mateřské škole tvoří:

1. elementární pohyb s rytmičkou deklamací

---

⁵⁶ SEDLÁK, František. 1974. In: DRÁBEK, Václav. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově.*

Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 1998. 146 s. *Studia paedagogica*, 23. ISBN 80-86039-65-X. str. 52

⁵⁷ VISKUPOVÁ, Božena. *Hudba a pohyb: hudebně-pohybová výchova.* 2. vyd. Praha: Supraphon, 1987. 164 s., [8] s. obr. příl. Comenium musicum; 18.

⁵⁸ KURKOVÁ, Libuše aj. *Hudebně-pohybové hry v mateřské škole: 1. vyd. Praha: SPN, 1989. 140 s. Učebnice pro stř. školy.*

⁵⁹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole.* 2. vyd. Hradec Králové: Tandem, 2005. 320 s. ISBN 80-903-1157-1.

2. pohyb s hudebním doprovodem

3. lidové taneční hry

4. taneční hry umělé a jiné drobné formy“.⁶⁰

Před nástupem dítěte do základní školy může dítě nejrůznějšími pohyby, jako je chůze, běh, pérování, švihové pohyby, vyjadřovat tempové, melodické, dynamické kontrasty a změny, jako například: rychle-pomalou, vysoko-nízko a slabě-silně, dále vyjadřovat výrazový kontrast, jako vesele-smutně, rázně-opatrně, důstojně-rozpustile atd. Dokáže také reagovat přesněji na změnu charakteru hudby, jako například zrychlovat-zpomalovat, zesilovat-zeslabovat nebo vyjadřovat pohybem stoupající či klesající melodii.

„Mezi hudebně-pohybové činnosti v mateřské škole patří: držení těla, uvolňovací cviky, jednoduché pohybové prvky, pohybové hry, chůze, běh, poskoky, hra na tělo, pohyb a hudebně vyjadřovací prostředky, pohyb a poslech, pohybová improvizace, dětské taneční hry a pohybové ztvárnění písní.“⁶¹

„Pohybovou výchovou v mateřské škole rozvíjíme:

1. schopnost správného držení těla a kultivovanost pohybu
2. motoriku a koordinaci pohybů
3. smysl pro rytmus
4. smysl pro hudební formu
5. schopnost jednoduché pohybové a taneční improvizace“⁶²

V oblasti hudebního rozvoje dětí považují za důležité připomenout celoživotní práci pedagožky Boženy Viskupové, která svou odbornou i praktickou činností ovlivnila práci velkého množství učitelů hudby. Vyдалa několik publikací, které vycházejí z principu jednoty hudby a pohybu, a považují za čest, že jsem měla možnost se v roce 2013 s paní Viskupovou osobně setkat.

---

⁶⁰ JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6. s. 177.*

⁶¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006. 165 s. ISBN 80-86307-26-3. s. 47*

⁶² tamtéž

4.1.4 Instrumentální činnosti

Elementární instrumentální hra vyrůstá z přirozené dětské pohybové aktivity a je prostředkem seberealizace dítěte. Zájmem dětí je zkoumat zvuky jednotlivých nástrojů a porovnávat je, jak znějí. Nejčastěji se v mateřských školách využívá nástrojů z Orffova instrumentáře. Orffův hudební systém je aktivizační metoda, založená na spojení hudby, pohybu a mluveného slova, jehož východiskem se stal rytmus. Českou adaptaci Orffovy školy vytvořil Petr Eben a Ilja Hurník.

Instrumentář hudebních nástrojů, které se v mateřské škole využívají, dělíme na nástroje bicí rytmické (ozvučná dřívka, triangel, rumba koule, prstové činely, rolničky, tamburína, bubínek, dřevěný blok, bonga) a bicí melodické (zvonkohra, metalofon, xylofon). Uvedené nástroje jsou především využívány k doprovodu písni, ale je možné je využívat i v poslechových nebo hudebně-pohybových činnostech.

Na rytmické bicí nástroje mohou děti vyjadřovat nejenom rytmus, ale také instrumentálně projevovat citlivost pro pulzaci, metrum a různá ostinata. Na melodické hudební nástroje mohou hrát různě náročná melodická ostinata, vyhledávat jednoduchou melodii pro sousloví nebo písni.⁶³

K instrumentální hře se dále využívají ozvučné předměty, které mají zvukomalebné efekty. Jsou to většinou předměty denní potřeby, jako například čínské hůlky, víčka od plastových lahví, papír, sáčky s rýží nebo plechové krabičky.

K živelné hře dětí předškolního věku můžeme také využívat systém ozvučných trubek Boomwhackers, na které může hrát každé dítě. Jedná se o sady v různých laděních a s různým rozsahem. Barevné trubky se rozeznávají nejčastěji úderem o pevný povrch nebo o vlastní tělo, jde tedy o bicí nástroj s pevným laděním. Děti se při hře na Boomwhackers učí vzájemné spolupráci a respektu a realizaci vlastních nápadů ve spolupráci s učitelkou.

---

⁶³ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. 73 s. ISBN 80-7290-080-3.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Výzkum a návrhy modelových situací

Výzkum se zabývá praktickým využíváním hudební tvorby Emila Hradeckého učitelkami mateřských škol. Ve výzkumném šetření se nejprve zaměřuji na postoje učitelk k hudebním činnostem ve výchovně-vzdělávacím procesu v mateřské škole a dále sleduji, s jakými konkrétními hudebními materiály Emila Hradeckého učitelky ve své praxi pracují. V návaznosti na výzkum sestavím návrhy modelových situací, jak lze u dětí předškolního věku využít klavírní miniatury. Pro vytvoření modelových situací zvolím klavírní miniatury z alba E. Hradeckého *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku* (2017) a *Malé jazzové album* (1989).

5.1 Cíl výzkumu

Výzkum, který jsem uskutečnila, je kvantitativně orientovaný a jeho hlavním cílem je zjistit, v jaké míře využívají učitelky mateřských škol hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého ve své pedagogické práci. Dílčími cíli je zmapovat subjektivní postoje učitelk mateřských škol k zařazování hudebních činností do praxe a dále zjistit, jaké konkrétní hudební materiály učitelky od E. Hradeckého znají a s kterými v mateřské škole nejraději pracují. Na základě vyhodnocení výzkumu jsem si dále stanovila za další hlavní cíl své diplomové práce vypracovat návrhy modelových situací, ve kterých budou prakticky využity klavírní miniatury Emila Hradeckého v hudebních a dalších esteticko-výchovných činnostech v mateřské škole.

5.2 Výzkumné otázky

1. Jak učitelky zařazují hudební činnosti do své pedagogické práce?
2. Jak učitelky samy hodnotí své hudební schopnosti a dovednosti?
3. Z jakých zdrojů učitelky nejčastěji čerpají náměty a inspiraci pro svou práci a jaké hudební materiály rády využívají?
4. S jakými problémy se nejčastěji setkávají učitelky při realizaci hudebních činností?
5. Jaké skladby a ostatní výukové materiály E. Hradeckého učitelky využívají?

5.3 Metody výzkumu

Metodou samotného výzkumu bylo dotazníkové šetření u pedagogů mateřských škol. Pro potřeby online dotazníkového šetření jsem vytvořila celkem 18 otázek.⁶⁴ První tři otázky jsou zaměřeny na sběr statistických dat o respondentech, dalších 15 otázek má podobu otevřených a uzavřených otázek. Dotazník je strukturován tak, že nejprve otázky zjišťují práci učitelky v kontextu hudebních činností a dále navazují otázky, které se vztahují k samotnému využívání hudební tvorby Emila Hradeckého v mateřské škole.

5.4 Organizační zajištění

Výzkum jsem realizovala v období mezi 5. květnem 2018 a 30. říjnem 2018. Při výzkumu jsem oslovila celkem 50 mateřských škol, které jsou zařazeny do Rejstříku škol a školských zařízení v Praze a Středočeském kraji. Návratnost dotazníků byla v celkovém počtu 220 dotazníků.

Pomocí e-mailové korespondence jsem kontaktovala ředitelky mateřských škol s žádostí o vyplnění všemi pedagogy na dané mateřské škole. Každou oslovenou školu jsem zároveň kontaktovala i telefonicky, abych maximálně podpořila návratnost dotazníkového šetření. V několika případech mi bylo nabídnuto vedením školy rozeslání na další mateřské školy.

Dále jsem oslovila učitelky a ředitelky mateřských škol, které v mateřské škole, kde pracují, průběžně absolvovaly akreditovaný kurz *Předmatematická gramotnost*. Dotazníkovým šetřením jsem dále oslovila skupinu absolventů bakalářského oboru Učitelství pro mateřské školy a navazujícího magisterského oboru Pedagogika předškolního věku na PedF UK.

Zpracování a vyhodnocení veškerých dat probíhalo průběžně až do dubna 2019.

---

⁶⁴ Příloha č. 2

5.5 Výsledky výzkumu

Tabulka č. 1 Věk respondentů

Věk	Počet respondentů	Podíl v %
18-30 let	56	25,5 %
31-40 let	38	17,3 %
41-50 let	50	22,7 %
51-60 let	60	27,3 %
61+ let	16	7,3 %
Celkem	220	100,0 %

Tabulka č. 2 Délka pedagogické praxe

Délka praxe	Počet respondentů	Podíl v %
1-5 let	48	21,8 %
6-10 let	38	17,3 %
10-20 let	50	22,7 %
21+ let	84	38,2 %
celkem	220	100,0 %

Tabulka č. 3 Nejvyšší ukončené vzdělání

Typ studia	Počet respondentů	Podíl v %
SŠ	147	66,8%
VOŠ	16	7,3%
VŠ bakalářský stupeň	40	18,2%
VŠ magisterský stupeň	17	7,7%
celkem	220	100,0%

Vyhodnocení otázky č. 4 „Jaký podíl v procentech přibližně zabírají hudební činnosti ve vaší pedagogické práci?“

Tabulka č. 4 Procentuální zastoupení hudebních činností při práci učitelky v MŠ

Procentuální zastoupení činností	Počet respondentů	Podíl v %
méně než 20 %	18	8,2%
20-25 %	45	20,5 %
26-35 %	106	48,2 %

36-40 %	20	9,1 %
41 % – a více	31	14,1 %
celkem	220	100,0 %

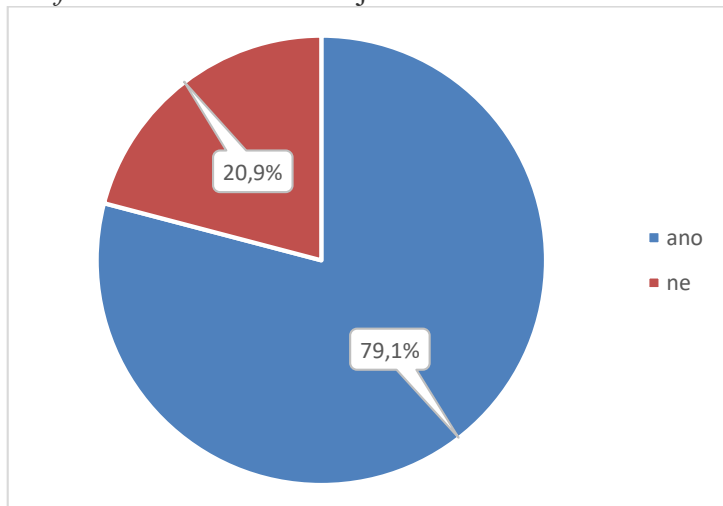
Přibližně polovina respondentů uvedla, že hudební činnosti tvoří asi třetinu jejich pedagogické práce. Lze uvést, že většina dotazovaných dává obecně hudebním aktivitám dostatečný prostor. Pouze 18 respondentů vnímá, že hudební činnosti zabírají méně než 20 % z jejich práce.

Vyhodnocení otázky č. 5 „Jsou hudební činnosti ve vaší třídě součástí nějakého každodenního rituálu?“

Tabulka č. 5 Hudební činnosti jako součást každodenního rituálu v MŠ

Ano/ne	Počet respondentů	Podíl v %
ano	174	79,1 %
ne	46	20,9 %
celkem	220	100,0 %

Graf č. 1 Hudební činnosti jako součást každodenního rituálu v MŠ

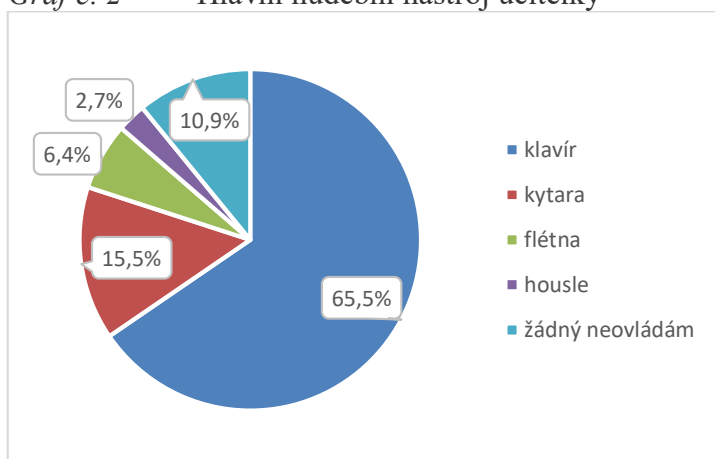
Z výpovědí vyplývá, že 79 % respondentů zařazuje hudební činnosti v mateřské jako součást každodenního rituálu. Pro předškolní věk jsou každodenní rituály velmi významné, tvoří dítěti časovou osu celého dne a zároveň přispívají k jejich tělesné a duševní pohodě.

Vyhodnocení otázky č. 6 „Jaký je váš hlavní hudební nástroj?“

Tabulka č. 6 Hlavní hudební nástroj učitelky

Hlavní hudební nástroj	Počet respondentů	Podíl v %
klavír	144	65,5 %
kytara	32	15,5 %
flétna	14	6,4 %
housle	6	2,7 %
žádný neovládám	24	10,9 %
celkem	220	100 %

Graf č. 2 Hlavní hudební nástroj učitelky

Za svůj hlavní hudební nástroj označilo 144 učitelek klavír, což je 65 % z celkového počtu respondentů. Překvapilo mě, že 11 % dotazovaných neovládá hru na žádný hudební nástroj.

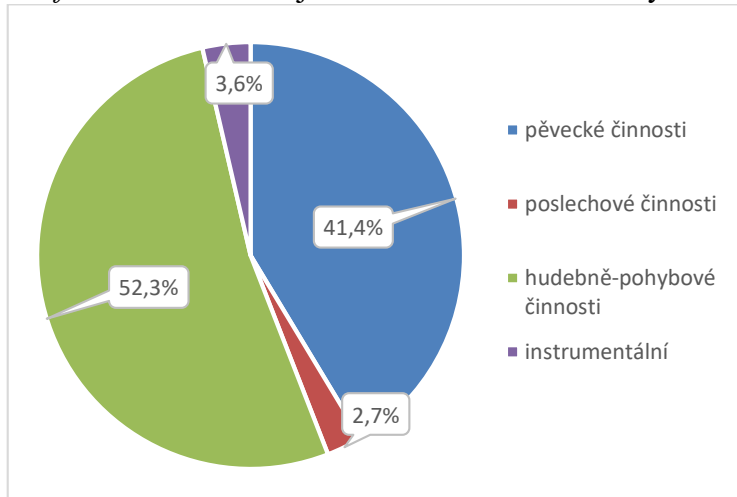
Vyhodnocení otázky č. 7 „V mé pedagogické práci převažují z hudebních činností:“

Tabulka č. 7 Převažující hudební činnost učitelky v MŠ

Hudební činnosti	Počet respondentů	Podíl v %
hudebně-pohybové činnosti	115	52,3 %
pěvecké činnosti	91	41,4 %
instrumentální	8	3,6 %
poslechové činnosti	6	2,7 %
celkem	220	100,0 %

Graf č. 3 Převažující hudební činnost učitelky v MŠ

Z odpovědí vyplývá, že hudebně-pohybové a pěvecké činnosti učitelky zařazují do své praxe jednoznačně nejčastěji.

Vyhodnocení otázky č. 8 „Myslím, že mojí silnou stránkou při rozvoji hudebnosti dětí je:“

Tabulka č. 8 Silné stránky učitelky v oblasti hudebních činností

Silné stránky	Počet odpovědí	Podíl v %
vlastní zpěv	57	25,9 %
propojení hudby a pohybu	55	25,0 %
propojení všech hudebních činností	30	13,6 %
pedagogická tvořivost, umět vzbudit u dětí lásku a cit pro hudbu	25	11,4 %
správná motivace dětí, metodické dovednosti	22	10,0 %
využití hudby v dalších esteticko-výchovných činnostech	11	5,0 %
ostatní odpovědi	20	9,1 %
celkem	220	100,0 %

Otázka č. 8 je otevřená, a proto jsem pro přehlednost vytvořila šest kategorií, které reprezentují nejčastější odpovědi respondentů. Jednotlivé kategorie jsou řazené dle četnosti odpovědí. Výsledky ukazují, že 25,9 % respondentů považuje za svou silnou stránku vlastní zpěv a 25,0 % propojení hudby a pohybu. Tyto výsledky lze dát do souvislosti s otázkou č. 7, kde výsledky prokázaly, že respondenti nejčastěji zařazují pěvecké a hudebně-

pohybové činnosti do své praxe. Odpovědi, které jsou zastoupeny 1krát, jsem zařadila do odpovědí ostatních.

Vyhodnocení otázky č. 9 „*Myslím, že moji slabou stránkou při rozvoji hudebnosti dětí je:*“

Tabulka č. 9 Slabá stránka učitelky v oblasti hudebních činností

Slabé stránky	Počet odpovědí	Podíl v %
neznalost, jak pracovat s nezpěváky a jak zapojit tyto děti do hudebních činností	48	21,8 %
hra na klavír není na dostačující úrovni	44	20,0 %
neznalost správné techniky rozezpívání, dýchání při nácvičku písní	33	15,0 %
málo zařazované instrumentální a poslechové činnosti	23	10,5 %
neovládání žádného hudebního nástroje	24	10,9 %
nevyhledávání nových písniček a hudebních materiálů	19	8,6 %
ostatní odpovědi	29	13,2 %
celkem	220	100,0 %

Otázka č. 9 je otevřená, a proto jsem pro přehlednost vytvořila šest kategorií, které reprezentují nejčastější odpovědi respondentů. Za svoji slabou stránku vnímá 22,8 % respondentů neznalost, jak pracovat s nezpěváky a jak tyto děti zapojit do hudebních činností. Problematika rozvoje hudebnosti u tzv. nezpěváků je téma, které si zaslouží pozornost každého pedagoga, a osobně jsem očekávala, že se toto téma promítne do odpovědí.

Zajímavá je druhá nejčastější odpověď, kdy 20 % respondentů reflektuje, že neovládá hru na klavír na dostačující úrovni. Zajímavé by bylo zjistit, jak se tato skutečnost konkrétně promítá do praxe učitelky v realizaci hudebních činností.

Vyhodnocení otázky č. 10 „*Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte náměty a inspiraci pro hudební činnosti v MŠ?*“

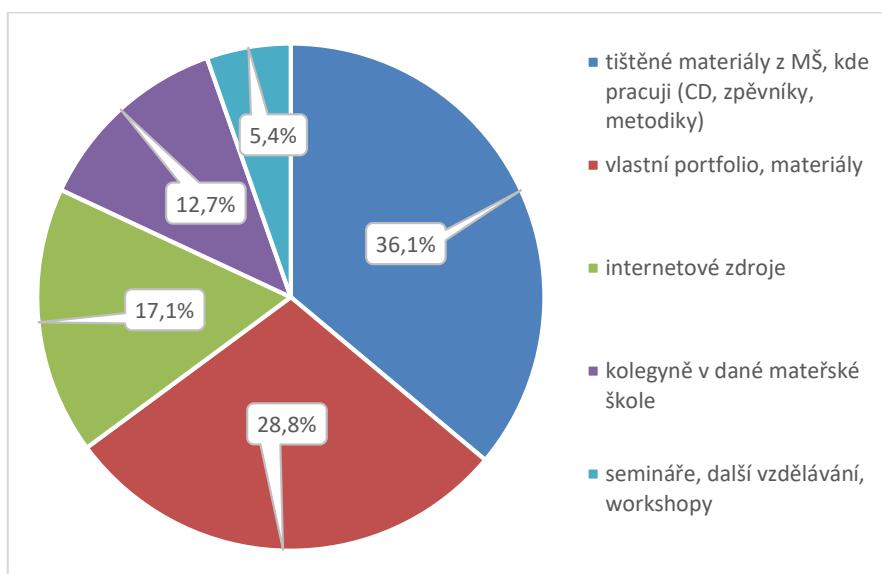
Tabulka č. 10 Čerpání námětů a inspirace pro hudební činnosti

Informační zdroje	Počet odpovědí	Podíl v %
tištěné materiály z MŠ, kde pracuji (CD, zpěvníky, metodiky)	148	36,1 %

vlastní portfolio, materiály	118	28,8 %
internetové zdroje	70	17,1 %
kolegyně v dané mateřské škole	52	12,7 %
semináře, další vzdělávání, workshopy	22	5,4 %
celkem	410	100,0 %

Pozn. Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Graf č. 4 Čerpání námětů a inspirace pro hudební činnosti

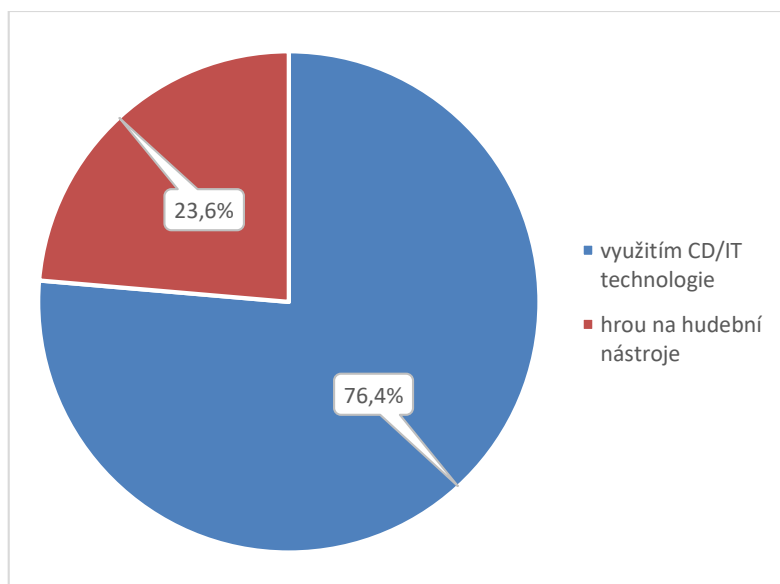
Na tuto otázku bylo možné vybrat jednu nebo i více odpovědí. Nejčastěji respondenti čerpají náměty z dané mateřské školy, kde pracují, a z vlastního portfolia. Překvapilo mě, že pouze 5,4 % dotazovaných označilo za inspiraci účast na seminářích a v dalším vzdělávání.

Vyhodnocení otázky č. 11 „Poslechové činnosti realizuji s dětmi nejčastěji:“

Tabulka č. 11 Realizace poslechových činností

Poslechové činnosti	Počet respondentů	Podíl v %
využitím CD/IT technologie	168	76,4 %
hrou na hudební nástroje	52	23,6 %
celkem	220	100,0 %

Graf č. 5 Realizace poslechových činností

Z odpovědí vyplývá, že pouze 24 % respondentů realizuje poslechové činnosti převážně hrou na hudební nástroj.

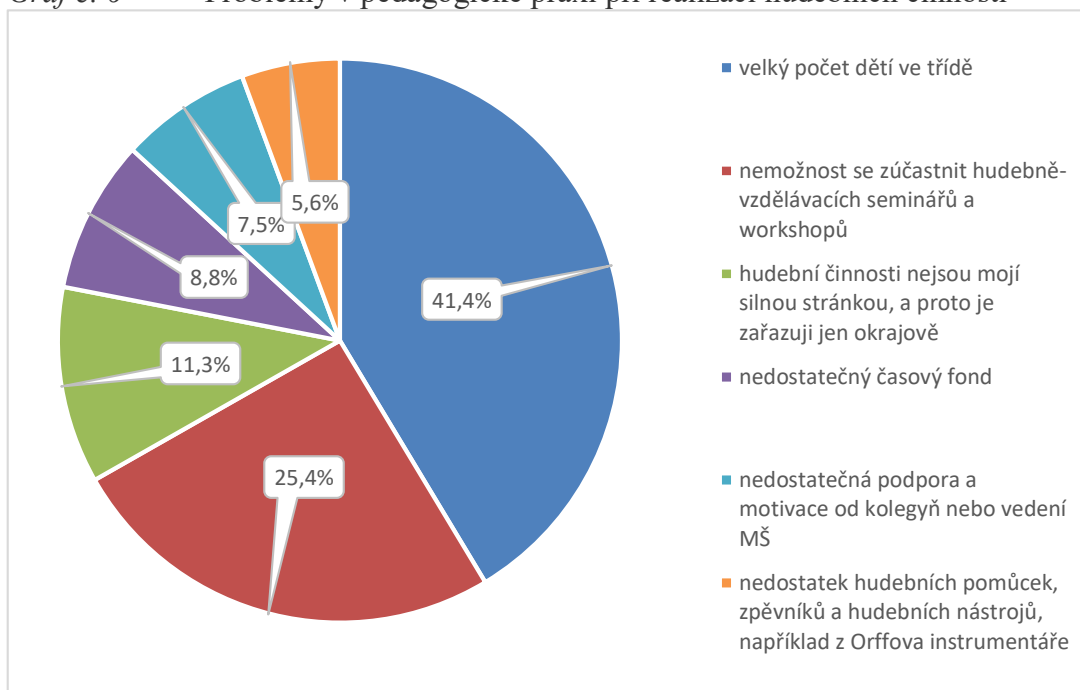
Vyhodnocení otázky č. 12 „S jakými problémy se nejčastěji setkáváte při hudebních činnostech ve své praxi?“

Tabulka č. 12 Problémy v pedagogické praxi při realizaci hudebních činností

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl v %
velký počet dětí ve třídě	132	41,4 %
nemožnost se zúčastnit hudebně-vzdělávacích seminářů a workshopů	81	25,4 %
hudební činnosti nejsou mojí silnou stránkou, a proto je zařazuji jen okrajově	36	11,3 %
nedostatečný časový fond	28	8,8 %
nedostatečná podpora a motivace od kolegyň nebo vedení MŠ	24	7,5 %
nedostatek hudebních pomůcek, zpěvníků a hudebních nástrojů, například z Orffova instrumentáře	18	5,6 %
celkem	319	100,0 %

Pozn. Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Graf č. 6 Problémy v pedagogické praxi při realizaci hudebních činností

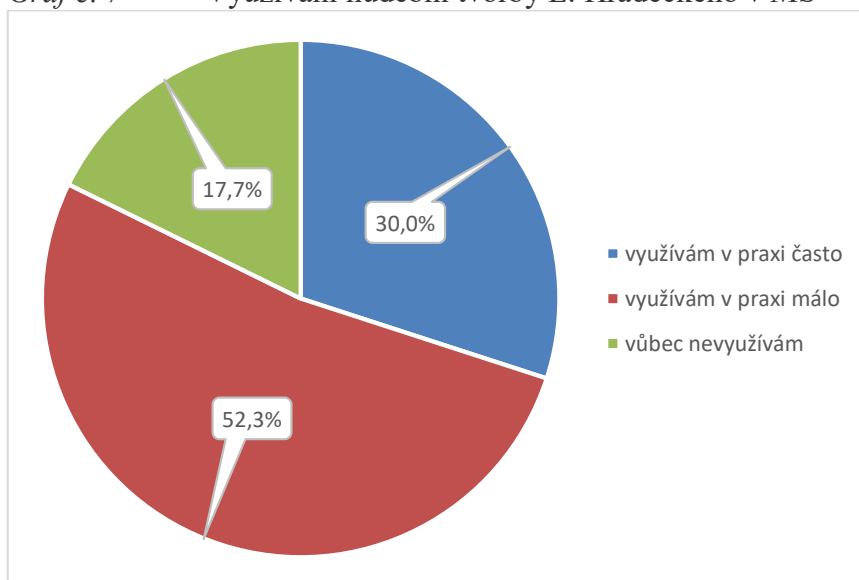
Na tuto otázku bylo možné vybrat jednu nebo i více odpovědí. Lze jednoznačně uvést, že učitelky vnímají jako hlavní problém velký počet dětí na třídě, což může být v předškolním vzdělávání spíše problém obecného charakteru. Překvapila mě v pořadí druhá nejčastější odpověď, kdy 25 % respondentů poukazuje na skutečnost, že se nemohou účastnit hudebně-vzdělávacích seminářů.

Vyhodnocení otázky č. 13 „Skladatele Emila Hradeckého znám, v praxi v MŠ jeho tvorbu využívám:“

Tabulka č. 13 Využívání hudební tvorby E. Hradeckého v MŠ

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	Podíl v %
využívám v praxi často	66	30,0 %
využívám v praxi málo	115	52,3 %
vůbec nevyužívám	39	17,7 %
Celkem	220	100,0 %

Graf č. 7 Využívání hudební tvorby E. Hradeckého v MŠ

Z výpovědí vyplývá, že 82 % respondentů využívá Hradeckého tvorbu v mateřské škole, z toho 30 % respondentů využívá jeho tvorbu v praxi často, 52 % využívá jeho tvorbu málo a 18 % respondentů nevyužívá vůbec.

Vyhodnocení otázky č. 14 „S jakým hudebním materiálem od E. Hradeckého pracujete ve své praxi nejraději?“

Tabulka č. 14 Nejraději využívané hudební materiály E. Hradeckého učitelkami v MŠ

Oblíbené hudebniny od E. Hradeckého	Počet respondentů	Podíl v %
<i>CD – Improvizace k hudebně-pohybové výchově</i>	68	30,9 %
<i>CD – Hudební pomůcka</i>	51	23,2 %
<i>CD – Relaxační hudba</i>	26	11,8 %
<i>CD – Řemesla</i>	18	8,2 %
ostatní odpovědi	18	8,2 %
nepracuji s žádnými	39	17,7 %
celkem	220	100,0 %

Odpovědi respondentů jsou řazeny dle četnosti, uvedeny jsou čtyři nejčastěji zmiňované odpovědi. Z uvedených výsledků vyplývá, že přibližně 2/3 respondentů nejraději ke své práci využívá Hradeckého metodické pomůcky.

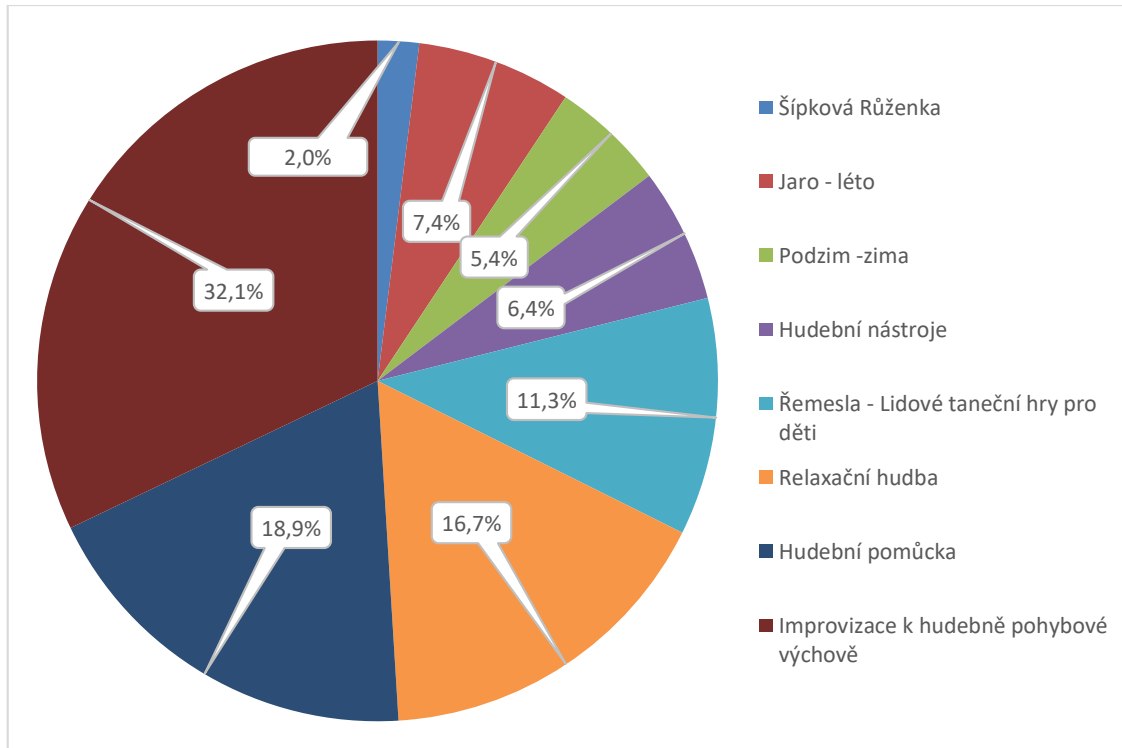
Vyhodnocení otázky č. 15 „V MŠ pracuji s následujícími metodickými pomůckami od Emila Hradeckého:“

Tabulka č. 15 Metodické pomůcky CD/DVD E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

Metodické pomůcky	Počet odpovědí	Podíl v %
<i>Improvizace k hudebně pohybové výchově</i>	131	32,1 %
<i>Hudební pomůcka</i>	77	18,9 %
<i>Relaxační hudba</i>	68	16,7 %
<i>Řemesla</i>	46	11,3 %
<i>Jaro - léto</i>	30	7,4 %
<i>Hudební nástroje</i>	26	6,4 %
<i>Podzim - zima</i>	22	5,4 %
<i>Šípková Růženka</i>	8	2,0 %
<i>Cirkus Humberto</i>	0	0,0 %
<i>Popelka</i>	0	0,0 %
nepracuji s žádnými	41	-

Pozn. Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Graf č. 8 Metodické pomůcky E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

Graf znázorňuje pouze odpovědi respondentů, kteří s metodickými pomůckami pracují.

Na tuto otázku bylo možné vybrat jednu nebo i více odpovědí. Lze uvést, že učitelky nejvíce využívají z CD-metodických pomůcek *Improvizace k hudebně pohybové výchově*, dále *Hudební pomůcka*, *Relaxační hudba* a *Řemesla*.

Vyhodnocení otázky č. 16 „V MŠ pracuji s následujícími zpěvníky od E. Hradeckého“

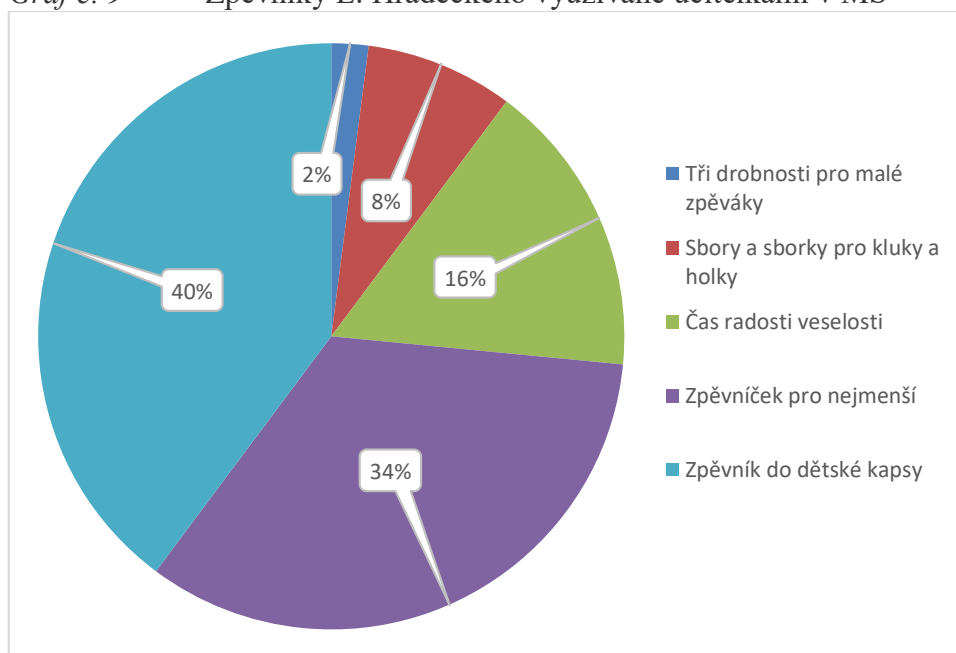
Tabulka č. 16 Zpěvníky E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

Zpěvníky	Počet odpovědí	Podíl v %
<i>Zpěvník do dětské kapsy</i>	39	40,0 %
<i>Zpěvníček pro nejmenší</i>	33	34,0 %
<i>Čas radosti veselosti</i>	16	16,0 %
<i>Sbory a sborky pro kluky a holky</i>	8	8,0 %
<i>Tři drobnosti pro malé zpěváky</i>	2	2,0 %
nepracuji s žádnými	136	-

Pozn. Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Z odpovědí vyplývá, že více jak polovina respondentů nepracuje v mateřské škole s žádnými zpěvníky od E. Hradeckého.

Graf č. 9 Zpěvníky E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

Graf znázorňuje pouze odpovědi respondentů, kteří se zpěvníky pracují.

Vyhodnocení otázky č. 17 „V MŠ pracuji s následujícími klavírními cykly od E.

Hradeckého:“

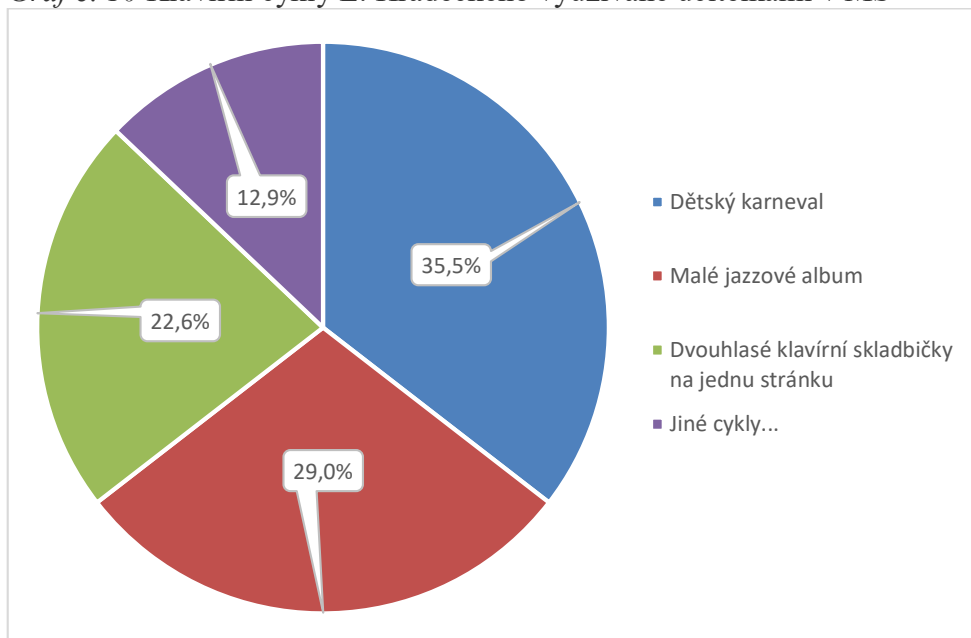
Tabulka č. 17 Klavírní cykly E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

<i>Klavírní cykly</i>	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Podíl v %</i>
<i>Dětský karneval</i>	11	35,5 %
<i>Malé jazzové album</i>	9	29,0 %
<i>Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku</i>	7	22,6 %
<i>Jiné cykly...</i>	4	12,9 %
<i>nepracuji s žádnými</i>	196	

Pozn. Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Na tuto otázku bylo možné vybrat jednu nebo i více odpovědí. Lze uvést, že 89 % respondentů nepracuje ve své praxi s žádnými klavírními cykly od E. Hradeckého.

Graf č. 10 Klavírní cykly E. Hradeckého využívané učitelkami v MŠ

Graf znázorňuje pouze odpovědi respondentů, kteří s klavírními cykly pracují.

Vyhodnocení otázky č. 18 „Od jakých jiných autorů rády využíváte hudební metodiky ke své pedagogické práci? Popřípadě napište konkrétní hudební pomůcku, zpěvník, píseň, která vám v poslední době udělala radost? “

Tabulka č. 17 Oblíbené inspirační zdroje učitelek v mateřských školách

Oblíbené inspirační zdroje	Počet odpovědí	Podíl v %
zpěvník pro předškoláky DO-RE-MI, od M. Liškové	32	11,0%
písničky autorů Svěráka a Uhlíře	30	10,3%
digitální prostředí You Tube	28	9,6%
písničky na CD tancujeme s Míšou	28	9,6%
Petr Eben – CD Elce, pelce kotrmelce	19	6,5%
zpěvník Já, písnička 1. díl	18	6,2%
písničky od Pavla Jurkoviče	15	5,1%
písničky od Rakové, Šimanovského	14	4,8%
sborníky od Evy Jenčkové	14	4,8%
písničky od Inky Rybářové	13	4,5%
CD Žonglování na deset	10	3,4%
hudebně – pohybové hry Boženy Viskupové	10	3,4%
hudební tyče boomwhackers	9	3,1%
Slovo, slůvko, slovíčko od Mileny Kmentové	9	3,1%
písničky od Marie Kružíkové	8	2,7%
drumbeny	7	2,4%
ostatní odpovědi	28	9,6%
celkem	292	100,0%

Pozn.: Počet odpovědí se neshoduje s počtem respondentů, neboť respondenti odpovídali vícero možnostmi.

Tato otázka byla otevřená a respondenti mohli uvést jeden nebo více svých inspiračních zdrojů. Zaujalo mě, že odpovědi reprezentují většinu kvalitních hudebních materiálů určených pro děti předškolního věku.

5.6 Závěry z výzkumu - vyhodnocení výzkumných otázek

1. Jak učitelky zařazují hudební činnosti do své pedagogické práce? K této výzkumné otázce se vztahují otázky č. 4, č. 5, č. 7, č. 11.

Z výpovědí respondentů k první výzkumné otázce vyplývá, že u přibližně poloviny z nich tvoří hudební činnosti přibližně třetinu jejich pedagogické práce a u 79 % respondentů tvoří hudební činnosti každodenní rituál v mateřské škole. Z hudebních činností jsou nejčastěji zařazovány do praxe hudebně-pohybové a pěvecké činnosti, což lze uvést i do souvislosti s výpovědí, že za svou silnou stránku považují respondenti nejčastěji vlastní zpěv

a propojení hudby s pohybem. Z odpovědí dále vyplývá, že pouze 24 % respondentů realizuje poslechové činnosti převážně hrou na hudební nástroj. Pro další výzkum by bylo zajímavé zjistit, jaké formy poslechu učitelky realizují využitím CD/IT technologií a jaké formy poslechu hrou na hudební nástroje. V mém okolí v mateřských školách se stále častěji setkávám s praxí, kdy při nácviu nových písní učitelky využívají digitální prostředí serveru YouTube a děti zpívají současně s hudební nahrávkou. Bohužel živá hra na klavír tak může absentovat.

2. Jak učitelky samy hodnotí své hudební schopnosti a dovednosti? K této výzkumné otázce se vztahují otázky č. 6, č. 8, č. 9.

Za svůj hlavní hudební nástroj uvedlo 69 % oslovených respondentů klavír, ale překvapilo mě, že celých 11 % neovládá hru na žádný hudební nástroj. Za svou silnou stránku považují respondenti nejčastěji vlastní zpěv (25,9 %) a propojení hudby a pohybu (25,0 %). Další dvě nejčastější odpovědi reprezentují skupinu respondentů, kteří za svou silnou stránku považují propojení všech hudebních činností (13,6 %) a pedagogickou tvořivost (11,4 %). Pozitivně mě překvapila odpověď 5 % respondentů, kteří za svou silnou stránku považují využití hudby v dalších esteticko-výchovných činnostech. Tato skupina odpovědí reprezentuje vzorek pedagogů, u kterých lze předpokládat, že vnímají oblast hudebních činností v širších souvislostech.

Naopak za svou slabou stránku označilo 21,8 % respondentů nejčastěji neznalost, jak pracovat s nezpěváky a jak zapojit tyto děti do hudebních činností. Zajímavé jsou odpovědi 20 % respondentů, kteří označili své klavírní dovednosti na nedostačující úrovni. Lze se domnívat, že se tato skutečnost promítá například do zařazování poslechových činností v interpretaci samotné učitelky.

3. Z jakých zdrojů učitelky nejčastěji čerpají náměty a inspiraci pro svou práci a jaké hudební materiály rády využívají? K této výzkumné otázce se vztahují otázky č. 10, č. 18.

Nejčastěji zastoupená odpověď u 36 % respondentů ukazuje na skutečnost, že učitelky nejvíce čerpají náměty z dané mateřské školy, kde pracují. Lze uvést, že se tak nejčastěji spokojí s hudebními materiály, které jsou v dané mateřské škole k dispozici. Druhou nejčastější odpovědí (28,8 %) bylo, že čerpají hudební náměty z vlastního portfolia.

Za svou inspiraci uvedlo 17,1 % internetové zdroje a 12,7 % uvedlo jako zdroj kolegyně na dané mateřské škole. Je překvapivé, že pouze 5,4 % dotazovaných označilo čerpání námětů z účasti na seminářích a v dalším vzdělávání. Za oblíbený hudební inspirační zdroj byl 11,0 % respondentů uveden zpěvník M. Liškové *Do-re-mi*. Osobně tento zpěvník také využívám a najdeme tam i několik autorských písní Emila Hradeckého. Zaujalo mě, že odpovědi reprezentují většinu kvalitních hudebních materiálů, jako např. P. Jurkoviče, P. Ebena, M. Rakovou, Z. Šimanovského, Z. Svěráka a J. Uhlíře. Zajímavá je dále v pořadí třetí odpověď v tabulce, kde 9,6 % respondentů považuje na inspirační zdroj digitální prostředí YouTube. Tento největší internetový server je v dnešní době fenomén, ale je důležité, aby v oblasti hudebních aktivit zůstal pro učitelku spíše doplňujícím materiálem a hlavním zdrojem byla živá hudba v interpretaci samotné učitelky.

4. S jakými problémy se nejčastěji setkávají učitelky při realizaci hudebních činností? K této výzkumné otázce se vztahuje otázka č. 12.

V odpovědích se jednoznačně promítl problém velkého počtu dětí ve třídě. Tento problém označilo 41,4 % respondentů. Tyto výpovědi mohou reprezentovat spíše obecný problém velkého počtu dětí ve třídě v předškolním vzdělávání, nikoli jen v kontextu hudebních činností.

Překvapilo mě, že 25,4 % respondentů uvedlo, že se nemohou účastnit hudebně-vzdělávacích seminářů a workshopů. Zajímavé by bylo zjistit, zda hudebních seminářů je obecně nedostatek, nebo zda není zájem o další hudební vzdělávání pedagogů ze strany mateřských škol. Tento problém lze dát do souvislosti s vyhodnocením otázky č. 10, kde pouze 5,4 % dotazovaných označilo čerpání inspirace pro hudební činnosti z účasti na seminářích a v dalším vzdělávání.

Pouze 5,6 % respondentů vnímá jako problém nedostatek hudebních pomůcek, zpěvníků a hudebních nástrojů. Je potěšující a lze se domnívat, že většina oslovených mateřských škol je tedy dobře didakticky vybavená. Do odpovědí se promítlo v 7,5 % dotazovaných, že nemají dostatečnou podporu a motivaci pro realizaci hudebních činností od kolegyň nebo vedení dané mateřské školy. Domnívám se, že tento problém se pak může negativně odrazit i v kvalitě pedagogické práce.

5. Jaké skladby a ostatní výukové materiály E. Hradeckého učitelky využívají?

K této výzkumné otázce se vztahují otázky č. 13, č. 14, č. 15, č. 16, č. 17.

Z výpovědí lze uvést, že 82 % respondentů v určité míře tvorbu E. Hradeckého zná a využívá, z toho 30 % využívá jeho tvorbu často, 52 % využívá jeho tvorbu málo, vůbec nevyžívá 18 % respondentů. Nejraději učitelky pracují s Hradeckého metodickými pomůckami, nejoblíbenější je metodická pomůcka *Improvizace k hudebně-pohybové výchově*, *Hudební pomůcka*, *Relaxační hudba* a *Řemesla*.

Konkrétně z metodických pomůcek je nejvyužívanější *Improvizace k hudebně-pohybové výchově*, v odpovědích byla označena 131krát. Naopak 41 dotazovaných nepracuje s žádnými metodickými pomůckami E. Hradeckého. Autorovu vokální tvorbu určenou pro předškolní děti více jak polovina respondentů vůbec ve své práci nevyžívá. Ti, co se zpěvníky pracují, využívají nejčastěji *Zpěvník do dětské kapsy* a *Zpěvníček pro nejmenší*.

Dále lze z výpovědí uvést, že 196 respondentů nepracuje s žádnými klavírními cykly E. Hradeckého. Pouze 11krát respondenti označili, že pracují s albem *Dětský karneval*. 9krát označili, že pracují s albem *Malé jazzové album* a 7krát s albem *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku*. Lze se domnívat, že důvody, proč většina dotazovaných učitelek v praxi klavírní cykly nevyžívá, mohou být buď nedostatečné klavírní dovednosti, anebo obecná neinformovanost mezi učitelkami, dalším důvodem může být i to, že učitelky neumí s klavírními skladbami pracovat.

Proto nyní předkládám modelové situace, které jsou součástí této práce. Modelové situace nastiňují možnosti, jak využívat klavírní miniatury Emila Hradeckého v praxi u dětí předškolního věku v hudebních a dalších esteticko-výchovných činnostech v mateřské škole.

6 Modelové situace

Modelové situace, které jsou v této kapitole zpracovány, jsou příkladem práce pedagogického využití klavírních miniatur Emila Hradeckého v běžné praxi u dětí předškolního věku. Jednotlivé modelové situace lze využít jako celek nebo samostatně jednotlivé části. Obtížnost hudebních aktivit lze přizpůsobit věkové skupině předškolních dětí a aktuálnímu stavu jejich hudebních schopností.

6.1 Emil Hradecký: *Deštík*

Tato modelová situace na klavírní miniatuře *Deštík*⁶⁵ je z alba *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku*. Skladba má dvojdílnou formu s výraznou dynamikou (crescendo, decrescendo). Můžeme ji využít k pohybovému vyjádření a hře na tělo.

Návrh pedagogického využití

- Poslech skladby, paralely dynamických změn v hudbě
- Pohybové vyjádření
- Hra na tělo s dynamickou gradací
- Rytmický diktát

Motivační příběh: *O deštníku, který čekal na déšť*

Jednou Honzík zaslechl zvláštní šramot na půdě. Když opatrně otevřel dveře půdy, objevil ve skříni deštník, který byl smutný a nařikal deštníkovou řečí: „Už jsem tak dlouho neviděl déšť a neslyšel dešťové kapičky. Honziku, sice nejsem tak krásně barevný jako tvůj nový deštník, ale nejsem rozbitý ani děravý. Vezmi mě prosím, až bude pršet, na chvíli ven.“ A jak to dopadlo? Děti, poslouvejte klavír, který nám poví, jestli Honzík vzal deštník za dešťovými kapičkami ven, anebo ho nechal dál ležet ve skříni na půdě.

Pomůcky: padák, obrázky pro „rytmický diktát“

---

⁶⁵ Příloha č. 3

Poslech skladby

Učitelka hraje skladbu na klavír, děti mají zavřené oči vleže na zádech a poslouchají, jak to s deštníkem dopadlo.

Vedeme s dětmi rozhovor o tom, co klavír hudební řečí vyprávěl. Příklady otázek k vyslechnuté skladbě: „*Už jste někdy, děti, poslouchaly, jak prší? Jaký vydává déšť zvuk?*“ (ťuká, bouchá, poskakuje, šustí, bubnuje) „*Padaly dešťové kapičky na deštník stále stejně hlasitě nebo nějakou chvíli bylo kapiček více a bubnovaly silněji?*“ Povídáme si, jak dešťík zesiloval a padalo kapiček více a zase déšť zeslaboval a kapiček padalo méně. Doplníme o hru na tělo: jemné tleskání do dlaní (slabý dešťík), silnější pleskání do kolen (silný déšť) až po dupání (prudký liják).

Pohybové vyjádření

1. Děti si vyslechnou skladbu ještě jednou. Budou běhat v zástupu lehce po špičkách jako dešťové kapičky, jakmile uslyší, že kapiček přibývá a déšť zesiluje, reagují na změnu dynamiky poklusem. Dynamické změny se ve skladbě několikrát opakují.
2. Děti budou běhat ve vymezeném prostoru, za klavírního doprovodu učitelky. Jakmile přestane hrát hudba, chytanou se děti (kapičky) dle zadání učitelky např. do dvojic, trojic. Několikrát opakujeme dle zájmu dětí.
3. Děti si utvoří kruh po obvodu padáku (deštníku). Učitelka hraje na klavír a doprovází mluveným slovem, co děti (kapičky) mají na deštníku dělat. Děti chodí nejprve po obvodu deštníku dokola po špičkách, dále po patách jako dlouhé kapičky, pak se kapičky proplétají mezi sebou. Nakonec se všechny kapičky schovají na červenou barvičku na deštníku, dále na žlutou, zelenou a modrou, dle barev na padáku.⁶⁶

Hra na tělo s dynamickou gradací

Rozdělíme děti na čtyři skupiny. Každá skupina bude hrát na tělo určený charakter deště: tleskání o hřbet dlaně, pleskání do kolen, mušličky z propletených dlaní, střídání nohou v rytmických podupech na místě.

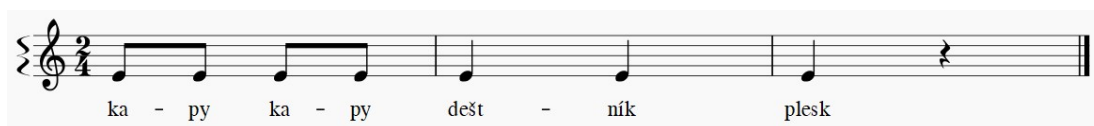
⁶⁶ Příloha č. 4

Na pokyn učitelky začne hrát první skupina jemným tleskáním o hřbet dlaně. Další skupiny se podle pokynů učitelky postupně přidávají a tím dynamicky graduje intenzita dešťové přeháňky. Poté učitelka postupně ukončuje hru jednotlivých skupin v opačném pořadí, tedy od čtvrté skupiny k první, tím postupně gradace ubývá.

Variace: Učitelka volí skupiny v nepravidelném pořadí a spojuje hru do dvojhlasu různými kombinacemi skupin.

Rytmický diktát

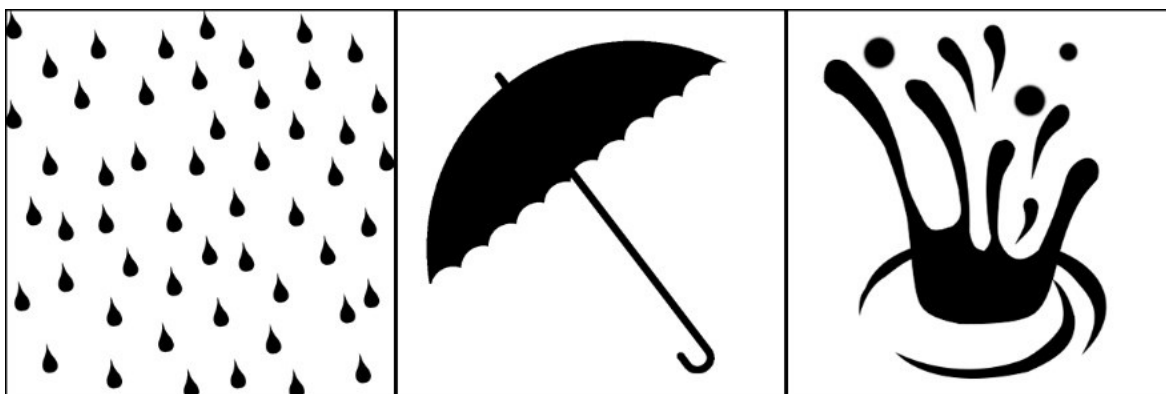
Obohatíme téma dešťových kapek o rytmický diktát podle obrázků: ka-py ka-py, dešť-ník, plesk.

kapy – kapy

dešť – ník

plesk

Ilustrace: Tomáš Petrus

Učitelka ukazuje na jednotlivé obrázky a děti rytimizují jednotlivá slova ve 2/4 taktu hrou na tělo.

Příklad hry na tělo:

ka-py ka-py: ukazováček a prostředníček pravé ruky ťukají do dlaně levé ruky.

dešť-ník: tleskání do dlaní

plesk: plesknutí do kolen, na čtvrt'ovou pomlku ťukne ukazováček na nos

Jako náročnější variantu můžeme využít tyto slovní rytmické figury ve skupinovém trojhlasu.

Závěr motivačního příběhu

A tak deštník zažil moc krásný den mezi dešťovými kapičkami a byl moc rád, že mu Honzík vyplnil jeho přání. A Honzík? Ten už deštník nevrátil zpátky na půdu, ale vzal si ho do školky, do své skříňky. A deštník se tak s Honzíkem ještě mnohokrát podíval za deštěm.

6.2 Emil Hradecký: Cesta ze školy

Skladba *Cesta ze školy*⁶⁷ je miniaturou Emila Hradeckého z alba *Malé jazzové album*. Skladba má swingový charakter s typickým houpavým frázováním, má třídílnou formu (a-b-a). Hudební aktivity jsou zaměřené na pohybovou improvizaci, dynamické změny v hudbě a na hudební otázku a odpověď.

Návrh pedagogického využití

- Poslech skladby
- Situační pantomima
- Rozpoznávání *piano* a *forte*
- Hudební otázka a odpověď

Motivační příběh: Oskarovo dobrodružství

Kamarád Oskar bydlí v jedné školce, podobné jako je ta naše. Je to maňásek, kluk s modrou čepicí, žlutým tričkem a červenými kalhotami, s kterým si děti ve školce rády hrají. Jednou v neděli, když ve školce nebyly žádné děti, Oskar přemýšlel, jak to asi vypadá za plotem školky. Moc si přál vidět celé veliké město a všechna hřiště a parky, další děti, psy, kočky a vše, o čem děti tak často ve školce mluví. A tak se rozhodl, že to půjde prozkoumat. Opatrně otočil klíčem od hlavních dveří, pak otevřel branku od zahrady a už byl venku. A opravdu, Oskar viděl kolem sebe tolik zajímavých věcí. „Poslouchej klavír a přemýšlej, co všechno Oskar na cestě ze školky uviděl.“

Pomůcky: maňásek, barevné gumové kroužky nebo barevné drátěnky, kartičky s obrázky

---

⁶⁷ Příloha č. 5

Poslech skladby

Učitelka zahraje skladbu na klavír. Poté vedeme s dětmi řízený rozhovor o tom, co všechno za brankou školky Oskar mohl vidět.

Situační pantomima

Rozdělíme děti na dvě skupiny. První skupina dětí bude představovat Oskara na procházce. Oskarova stylizovaná chůze s veselou náladou nebo i prozpěvováním podle hudby bude zkoordinována s 1. a 3. dílem klavírní miniatury. Děti z druhé skupiny mohou Oskarovu chůzi doprovodit improvizovanou hrou na tělo nebo hrou na Orffovy hudební nástroje.

Kontrastní střední díl bude vyjadřovat, jak Oskar přišel na hřiště, kde je plno dětí. Děti z druhé skupiny budou pantomimicky vyjadřovat, jak si hrají na hřišti, tj. staví hrad z písku, povídají si, tancují, smějí se, točí se na kolotoči, jezdí na koloběžce, skáčou přes švihadlo, kutálí si míč apod). První skupina dětí se prochází volně v prostoru a přihlíží „hře na hřišti“.

Rozpoznávání *piano* a *forte*

Učitelka hraje střídavě melodické figury skladby hrané v *piano* a melodické figury hrané ve *forte*. V prostoru třídy jsou volně umístěny gumové kroužky (kytičky), kterým se děti budou vyhýbat. Úkolem dětí bude rozpoznat, jestli se jedná o tiché nebo hlasité tóny a vyjádřit dynamické změny pohybem. Při hře v *piano* se děti pohybují tiše drobnými krůčky (Oskar chodí tiše, aby nevyplašil ptáčky na větvích), při hře ve *forte* děti zvedají při chůzi vysoko kolena (Oskar chodí ve vysoké trávě).

Hudební otázka a odpověď

Hudební otázkou se dětí ptáme, co všechno Oskar venku viděl. Děti si podávají maňáska v kruhu a postupně rytmizovaně odpovídají. Jako obměna můžou sloužit kartičky s obrázky.⁶⁸ Dle zadání učitelky děti vybírají na kartičkách nejprve dvouslabičná slova, dále

---

⁶⁸ Příloha č. 6

tříslabičná slova, a nakonec čtyřslabičná slova. Tato hudební aktivita je inspirovaná publikací M. Kmentové.⁶⁹

Rytmizovaná sousloví:

Co-ji vi-děl Os-ka-re Já-jsem-vi - děl stro-my Já jsem vi - děl au - ta Já jsem vi - děl

8

dě - ti Já jsem vi - děl hřiš - tě Já jsem vi - děl au - to - bus Já jsem vi - děl ma - šin - ku

15

já jsem vi - děl tra - vič - ku já jsem vi - děl hou - pač - ku já jsem vi - děl pam - pe liš - ku

21

já jsem vi - děl ko - lo běž - ku já jsem vi - děl za - hrá - deč - ku

Závěr motivačního příběhu

Oskar dnes zažil neobyčejný den. Ale po každém dni přijde noc. Jakmile se začalo stmívat, Oskar poznal, že je čas vrátit se zpátky do školky. Už se těšil na svoje kamarády plyšáky i ostatní hračky, které na něj ve třídě čekaly. A tak poznal klikatou cestu, která vede přímo k brance školky. „To se mi bude dnes dobře spát“ špitl už docela slabým hláskem. „A ráno, až přijdou zase děti do školky, budu jim všechna ta dobrodružství vyprávět.“

---

⁶⁹ KMENTOVÁ, Milena. *Slovo, slůvko, slovíčko, honem poběž, písničko! : hudební činnosti v logopedické prevenci*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1333-8.

6.3 Emil Hradecký: *Na houpačce*

Tato modelová situace na klavírní miniatuře *Na houpačce*⁷⁰ je z alba *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku*. Skladba má třídílnou formu (a-b-a). Je možné ji využít pro tanec ve dvojicích a pohybové vyjádření, dále na tvoření textu k melodii, instrumentální doprovod a grafomotorickou činnost.

Návrh pedagogického využití

- Poslech skladby
- Pohybové vyjádření
- Houpačková píseň
- Tanec
- Instrumentální doprovod
- Grafomotorická cvičení

Motivační příběh: *Kamarádi ze školky*

Toník s Aničkou jsou kamarádi, chodí spolu do stejné školky, do třídy Žabiček. Moc rádi si spolu ve školce hrají a chodí se svými maminkami společně na hřiště nebo do parku. A jak si spolu Anička s Toníkem hráli dnes? To vám bude vyprávět klavír. Pozorně poslouvejte a zkuste uhodnout, kde si dnes Anička s Toníkem vesele hráli.

Pomůcky: šátky, míčky „hakisáky“

Poslech skladby

Učitelka zahraje dětem klavírní miniaturu *Na houpačce*. Poté vede s dětmi rozhovor o tom, kde si Anička s Toníkem mohli hrát. Skladbu zahraje dle potřeby dětí vícekrát.

---

⁷⁰ Příloha č. 7

Pohybové vyjádření⁷¹

Tato aktivita je zaměřena na zpřesňování sluchové pozornosti, vnímání stoupavé a klesavé melodie. Děti vytvoří dvojice, drží cípy šátku a houpají míček. Učitelka nastíní dětem situaci o tom, jak se míček rozhoupal na houpačce.

Takt 1: Učitelka zahraje 4krát první takt, děti začínají ve dvojicích ve vzporu dřepmo, vzájemně drží v ruce šátek a lehce houpají míček.

Takt 5 – 7: Děti reagují na stoupající melodii tím, že pomalu zvedají šátek nahoru.

Takt 8: Děti reagují na klesající melodie tím, že se pomalu s šátkem vrací do vzporu dřepmo.

Takt 1: Učitelka na závěr opakuje 4krát první takt, děti ve dvojicích ve vzporu dřepmo drží šátek a lehce houpají míček.

Houpačková píseň

Děti s pomocí učitelky vymyslí text k 1. – 4. taktu klavírní miniatury. Z hlediska vhodnosti tóniny je notový zápis pro levou ruku oproti originálu upraven do houslového klíče.

Vzhů-ru do-lů vzhů-ru do-lů hou-pá-me se rá-di spo-lu, vzhů-ru do-lů vzhů-ru do-lů hou-py, hou-py, hou.
Má-me rá-di vel-ké výš-ky vi-dět ko-lem stro-my z výšky, je to kou-sek ke slu-níč-ku a zas zpět na zem.

Tanec ve dvojicích

Děti pohybově vyjadřují, jak se houpají s kamarádem na houpačce.

Takt 1 – 4: Ve dvojicích čelem k sobě se děti uchopí za ruce, a zatímco jeden přechází do dřepu, druhé dělá výpon. Na každé dvě doby z taktu vždy jeden dřep a jeden výpon pro každé dítě.

Takt 5: Vzájemné tleskání do dlaní na každou osminovou notu v taktu.

---

⁷¹ Příloha č. 8

Takt 6: Pleskání do stehů na každou osminovou notu v taktu.

Takt 7: Dupání na každou osminovou notu v taktu, ruce v bok.

Takt 8 – 9: Dvojice se točí dokola a drží se za ruce.

Takt 10 – 15: Ve dvojicích čelem k sobě se uchopí za ruce, a zatímco jeden přechází do dřepu, druhé dělá výpon. Na každé dvě doby z taktu vždy jeden dřep a jeden výpon pro každé dítě.

Instrumentální doprovod

K doprovodu využijeme ozvučná dřívka a bubínky. Ostinátním doprovodem lze doprovázet celou skladbu *Na houpačce*:

ozvučná dřívka

bubínky

Grafomotorické cvičení – horní oblouk⁷²

Děti zaznamenávají pohyby ve tvaru horních oblouků za doprovodu osvojené písně „Na houpačce“.

1. Děti zpívají a volnými pohyby paží ve vzduchu napodobují pohybový vzor oblouků.
2. Děti zpívají a obtahují tvar prstem na papíru.
3. Děti zpívají a tužkou kreslí grafický vzor na pracovní list.

Závěr motivačního příběhu

Anička a Toník zažili na houpačce spoustu legrace. „Toníku, ty jsi můj opravdový kamarád,“ řekla Anička. „Bez kamarádů by bylo na světě moc smutno.“ A Toník pokyvoval hlavou a řekl: „Mít dobrého kamaráda je stokrát lepší než všechny hračky na světě.“

---

⁷² Příloha č. 9

6.4 Emil Hradecký: *Smutná panenka*

Tato modelová situace na klavírní miniatuře *Smutná panenka*⁷³ je z alba *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku*, skladba je charakterově členěna do dvou částí. Můžeme ji využít k aktivnímu poslechu, k rozšiřování aktivní slovní zásoby a při výtvarném vyjádření.

Návrh pedagogického využití

- Poslech skladby
- Zdrobněliny dívčích jmen
- Zrakové vnímání – Chodím, hledám, co mám znát
- Výtvarná činnost

Motivační příběh: *Jak našli panenku, která tence plakala*⁷⁴

Děti vyslechnou ukázkou příběhu klidně i s několikadenním předstihem. „*Děti, poslouchajte klavír, jestli nám bude vyprávět smutný nebo veselý příběh.*“

Pomůcky: text příběhu, olejové pastely nebo temperry, rulička od toaletního papíru

Poslech skladby

Děti vyslechnou miniaturu *Smutná panenka* za klavírního přednesu učitelky. Poslech spojíme s pohybovou improvizací, děti se pohybují v prostoru třídy dle nálady a tempa skladby. Poté vedeme s dětmi řízené rozhovory o tom, jestli nám klavír vyprávěl spíše veselý nebo smutný příběh, jak jsme se při poslechu cítili, co nám chtěl klavír hudební řečí vyprávět. V rozhovoru směřujeme k přečtenému příběhu „*Jak našli panenku, která tence plakala*“.

Zdrobněliny dívčích jmen

Vedeme s dětmi rozhovor o tom, jaké jméno by kočička s pejskem mohly pro nalezenou panenku vybrat. Naučíme děti ostinátní popěvek ve 2/4 taktu a rytmizujeme tříslabičná dívčí jména. Tato hudební aktivita je inspirovaná publikací M. Kmentové.⁷⁵

---

⁷³ Příloha č. 10

⁷⁴ Příloha č. 11

⁷⁵ KMENTOVÁ, Milena. *Slovo, slůvko, slovíčko, honem poběž, písničko!: hudební činnosti v logopedické prevenci*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1333-8.

Hra na rozvoj zrakového vnímání - Chodím, hledám...

Motivace: *Pejsek s kočičkou také přemýšleli, jak by našli pro panenku nějaké hračky. Doma žádné hračky pro panenky neměli, a tak je napadlo, že by jim možná mohly pomoci děti ze školky. „Děti, pomůžete pejskovi a kočičce najít pro panenku nějaké hračky?“*

Učitelka s dětmi chodí po kruhu a říká: *„Chodím, hledám, co mám znát, pojdte děti pomáhat. Do všech koutů zajděte, co je „modré“ najděte.“ (Další možnosti: červené, zelené, žluté, kulaté, dřevěné, hranaté, hladké, měkké, špičaté, malé, velké, apod.)*

Výtvarná činnost – malujeme náladu⁷⁶

S dětmi vedeme rozhovor o tom, jak se cítila panenka v mokré trávě, jak byla mokrá a měla hlad. K výtvarné činnosti dětem zahraje učitelka na klavír skladbu *Smutná panenka*. Poslech skladby během činnosti podpoří autenticitu nálady, kterou hudba vyjadřuje.

Závěr motivačního příběhu

„Pejsek s kočičkou byli moc hodní, že se o smutnou panenku postarali. Usušili jí šatečky, dali jí najíst a uložili ji do postýlky. A vy jste, děti, také moc hodné, že jste našly pro panenku tolik hezkých hraček. My už víme, že s hračkami se nehází, že každá hračka má své místo a že se hračky neničí a nezhazují do trávy.“

⁷⁶ Příloha č. 12

6.5 Emil Hradecký: *Rozhovor*

Tato modelová situace na klavírní miniatuře *Rozhovor*⁷⁷ je z alba *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku*, je typická střídáním motivů pravé a levé ruky, které by děti měly rozpoznat. Dále by měly rozlišit rozdíly v dynamice – hra piano a forte. Skladba má třídílnou formu (a-b-a).

Návrh pedagogického využití

- Poslech skladby
- Hudební otázka a odpověď
- Zpěv na onomatopoické slabiky
- Tvořivá činnost – kreslíme melodii

Motivační příběh

Učitelka vede s dětmi krátký rozhovor o tom, k čemu potřebujeme řeč a co umějí slova, jako např. umí potěšit, rozveselit, pohladit, ublížit, urazit.

„Děti, poslouvejte klavír, který vám bude vyprávět, jak si spolu povídaly dvě děti, Emma a Kuba. Jsou to sourozenci. Bydlí s maminkou a tatínkem v domečku, v Sedmíráskové ulici, a chodí spolu do školky. Mají se rádi, ale občas se spolu nepohodnou. Taký máte doma bratříčka nebo sestřičku? Poslouvejte, jak si Emma s Kubou povídali dnes. Mluvil vždy jen jeden z nich? Neskákali si do řeči?“

Pomůcky: bílé papíry A4, červené a modré pastelky nebo voskovky

Poslech skladby

Učitelka hraje skladbu na klavír. Poté vede s dětmi rozhovor o tom, zda si Emma s Kubou v příběhu neskákali do řeči a mluvil vždy jen jeden z nich. Děti by měly rozpoznat, že v jednu chvíli mluvili najednou oba dva. Ptáme se dětí, proč tomu tak mohlo být a jak je důležité se s druhým domluvit.

---

⁷⁷ Příloha č. 13

Hudební otázka a odpověď

Aktivitu můžeme dobře využít v komunikativním kruhu. Poté co děti zazpívají, jakou mají náladu, vedeme s dětmi rozhovor o tom, proč mají radost (např. dobře se vyspaly, těšily se do školky, někdo má narozeniny, jiný byl v sobotu na výletě, u babičky...), případně proč mají špatnou náladu, z čeho jsou smutní (např. když jim maminka nechce přečíst pohádku, když se dobře nevyspí, když je něco bolí).

A musical score in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: a piano accompaniment on the left and a vocal line on the right. The piano part has a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The vocal line has lyrics in Czech. The lyrics are: 'A - hoj To-ní-ku jak se dnes-ka máš? / A - hoj A-nič ko jak se dnes-ka máš? / Mám dob-rou ná-la-du ra-dost dnes ka mám. / Mám špatnou ná la du smu-tek dnes ka mám.'

Zpěv na onomatopoické slabiky

Vedeme s dětmi řízený rozhovor o tom, jak si povídají zvířata a jakou mají řeč. Učitelka zazpívá několikrát melodický motiv na slabiku vybraného zvířete, poté se děti přidávají ke společnému zpěvu. Děti dále samy říkají zvířata a zpívají melodický motiv. Děti se rozdělí na dva hlasy, dle partitury.

A musical score in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: a piano accompaniment on the left and a vocal line on the right. The piano part has a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The vocal line has lyrics in Czech. The lyrics are: 'Bé bé bé bé bé / Bú bú bú bú bú / Haf haf haf haf haf / bé bé bé bé bé / bú bú bú bú bú / haf haf haf haf haf / bé bé bé bé bé. / bú bú bú bú bú. / haf haf haf haf haf.'

Tvořivá činnost – kreslíme melodii⁷⁸

Za doprovodu klavíru děti kreslí „rozhovor Emmy s Kubou“. Učitelka dětem ukáže, že červená pastelka bude kreslit řeč holčičky a modrá pastelka bude kreslit řeč kluka. Děti graficky zaznamenávají na papír, jak si spolu děti povídají.

Závěr motivačního příběhu

Na úplný závěr si připomeneme „*pusinkové pravidlo*“, které nám říká:
„*Vzájemně si nasloucháme.*“ „*Neskáčeme si do řeči.*“ „*Používáme kouzelná slovíčka.*“
„*Můžeme požádat o pomoc kamaráda i dospělého.*“ „*Když se nám něco nelíbí, řekneme to.*“ „*Domlouváme se klidným hlasem.*“ „*Jeden mluví, ostatní poslouchají.*“

---

⁷⁸ Příloha č. 14

Diskuse

Výsledky diplomové práce přinesly mnoho zajímavých poznatků z oblasti realizace hudebních činností v mateřských školách a promítly aktuální situaci, jak v mateřské škole učitelky využívají a znají tvorbu Emila Hradeckého. Z analýzy výzkumného šetření lze vyvodit nové podněty a skutečnosti, které se mohou stát předmětem dalšího výzkumného šetření.

Za úspěch osobně považuji to, že jsem se setkala s kladnými reakcemi některých učitelek mateřských škol, které se zúčastnily dotazníkového šetření a ocenily, že se díky výzkumu dozvěděly o dalších hudebních materiálech autora, které dosud neznaly.

V některém z dalších výzkumů by bylo zajímavé věnovat se např. konkrétní úrovni klavírních dovedností pedagogů mateřských škol, zda umí zahrát drobné přednesové skladby, jak ovládají rozezpívání a stylizaci doprovodů lidových písní v různých tóninách apod.

Přibližně čtvrtina respondentů uvedla, že nemá možnost se účastnit hudebně-vzdělávacích seminářů a workshopů a necelá čtvrtina respondentů označila za svou slabou stránku neznalost, jak pracovat s nezpěváky a jak zapojit tyto děti do hudebních činností. Proto by bylo přínosné věnovat pozornost i oblasti nabídky hudebních seminářů pro pedagogy mateřských škol. Zmapovat, zda je obecně hudebních seminářů na trhu nedostatek nebo zda není zájem o další hudební vzdělávání ze stran učitelek či vedení mateřských škol.

V navazujícím výzkumu by bylo také zajímavé zjistit, z jakých důvodů více jak polovina respondentů nepracuje s Hradeckého zpěvníky, např. *Zpěvník do dětské kapsy*, a jak by bylo možné zvýšit obecně informovanost mezi učitelkami mateřských škol o kvalitních hudebních materiálech a novinkách.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnovala hudebně-pedagogickému dílu Emila Hradeckého a jeho praktickému využití v mateřské škole. Prostřednictvím této práce jsem blíže představila a poznala osobnost E. Hradeckého v celé šíři jeho skladatelského zájmu. V mateřské škole, kde pracuji, se autorova hudební tvorba pro děti těší velkému zájmu jak u dětí, tak i u rodičů.

Cílem diplomové práce v teoretické části bylo získat ucelený náhled na tvorbu E. Hradeckého, charakterizovat instruktivní skladbu a klavírní miniaturu. Dále jsem věnovala pozornost hudebnímu vývoji předškolního dítěte, popsala jsem jednotlivé hudební činnosti a uvedla hudební aktivity vzhledem k naplnění RVP PV.

Praktickou část jsem zpracovala formou kvantitativně orientovaného výzkumu. Metodou samotného výzkumu bylo dotazníkové šetření u pedagogů mateřských škol a jeho hlavním cílem bylo zjistit, v jaké míře využívají učitelky mateřských škol hudebně-pedagogické dílo Emila Hradeckého ve své pedagogické praxi.

Práce poukazuje na to, že asi u poloviny respondentů tvoří hudební činnosti přibližně třetinu objemu jejich pedagogické práce a nejčastěji jsou zařazovány do praxe hudebně-pohybové a pěvecké činnosti. Z výzkumu se potvrdilo, že hudební činnosti tvoří velmi často každodenní rituály v mateřských školách. Respondenti uvedli za své oblíbené inspirační zdroje převážně kvalitní hudební materiály a osobně považují za velmi důležité, aby se děti od prvopočátku seznamovaly s hudbou umělecky hodnotnou, která vede k objevování a utváření jejich estetického cítění. Za svůj hlavní hudební nástroj uvedli respondenti nejčastěji klavír. Část pedagogů však považuje své klavírní dovednosti za nedostačující a někteří dokonce uvedli, že neovládají žádný hudební nástroj. Tento fakt by se mohl stát výzvou pro všechny instituce, které připravují budoucí pedagogy pro předškolní vzdělávání, aby se zkvalitňovala výuka hry na nástroj v rámci studií a přípravy budoucích učitelů.

Práce mapuje, jak učitelky samy hodnotí své hudební schopnosti a dovednosti, z jakých zdrojů nejčastěji čerpají náměty pro svou práci a jaké hudební materiály rády využívají. Dále se podařilo analyzovat jejich nejčastější problémy při realizaci hudebních činností.

Z odpovědí lze dále uvést, že většina respondentů v určité míře tvorbu E. Hradeckého zná a využívá, avšak přibližně polovina respondentů uvedla, že Hradeckého tvorbu využívá v praxi jen málo. Výzkum dále prokázal, že nejčastěji učitelky znají a pracují s Hradeckého metodickými pomůckami. Bohužel jeho vokální tvorbu více jak polovina respondentů vůbec nevyužívá a většina respondentů nepracuje s klavírními miniaturami.

Na základě vyhodnocení výzkumu jsem dále vypracovala návrhy modelových situací, jak lze pracovat s klavírními miniaturami E. Hradeckého. Většina uvedených aktivit vychází z mé pedagogické praxe a usiluje především o funkční propojování hudebních aktivit s dalšími esteticko-výchovnými činnostmi. V mateřské škole také ráda využívám album *Dětský karneval*, ve kterém skladby s mimohudebním obsahem inspirují k rozmanitým hudebně pohybovým činnostem u předškolních dětí a vřele doporučuji pedagogům k nastudování.

Podstata této diplomové práce tedy spočívá především v návrhu modelových situací při práci s klavírními miniaturami a dále v popularizaci a širší informovanosti o skladatelově osobnosti a jeho tvorbě mezi učitelkami mateřských škol. Pevně věřím, že se návrhy modelových situací stanou inspirací pro další pedagogy a přinesou jim radost a potěšení při rozvoji hudebnosti dětí.

Seznam použitých informačních zdrojů

- BURDOVÁ, Anna. *Česká klavírní literatura ovlivněná jazzem a její využití na ZUŠ*. Praha 2010. 96 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.
- ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce: jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. Vyd. v Triádě 1., Celkově 29. Praha: Triáda, 2012. 122 s. Delfin; sv. 126. ISBN 978-80-87256-80-0.
- DRÁBEK, Václav. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 1998. 146 s. Studia paedagogica, 23. ISBN 80-86039-65-X.
- FUKAČ, J., SLOUŽIL J., MACEK, P., ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-705-8462-9.
- HÁNEČKOVÁ, Vendula. *Sborová tvorba Emila Hradeckého*. Praha. 2009. 34 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.
- JANOVSKÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6.
- JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. 2. vyd. Hradec Králové: Tandem, 2005. 320 s. ISBN 80-903-1157-1.
- JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole, Rytmy zimy*, 2. díl. Tandem, 2017. ISBN 978-80-86901-40-4.
- KMENTOVÁ, Milena. *Hudební a řečové projevy předškolních dětí a jejich vzájemné ovlivňování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7290-869-1.
- KMENTOVÁ, Milena. *Slovo, slůvko, slovíčko, honem poběž, písničko!: hudební činnosti v logopedické prevenci*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1333-8.
- KREJČOVÁ, Věra, KARGEROVÁ, Jana a SYSLOVÁ, Zora. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.
- KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.

KOCIÁNOVÁ, Š. *Poradce ředitelky mateřské školy: Rozhovor s Jarmilou Kotrbovou, ředitelkou MŠ Korycanská, Praha 8.* 2013, (č. 4.). ISSN 1804-5901.

KURKOVÁ, Libuše aj. *Hudebně pohybové hry v mateřské škole: učebnice pro 3. roč. stud. oboru, Učitelství pro mateřské školy na stř. pedagog. školách.* 1. vyd. Praha: SPN, 1989. 140 s. Učebnice pro stř. školy.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet.* 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

KOZUBÍK, Zdeněk. *Principy funkční harmonie v jazzu.* Brno, 2007. 94 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Pedagogická fakulta.

KRÁLOVÁ, Eva et al. *Hudební klima a dítě = Hudobná klíma a dieťa.* 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. 172 stran. ISBN 978-80-7290-885-1.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.* Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

MIHULKOVÁ, Šárka. *Vybraná instruktivní literatura pro klavír v díle českých autorů 20. století.* Praha, 2012. 42 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta.

Předmluva k sborníku skladeb Jana Nowaka a Emila Hradeckého: *Edice Polyhymnia Bohemica, řada B – ze sborového archivu NIPOS, sv. 1.* Praha: NIPOS, 2017. ISBN ISMN 979-0-706553-03-0.

ŘÍČAN, Pavel a kol. *Dětská klinická psychologie.* 1. vyd. Praha: Grada, 1995. 398 s. ISBN 80-7169-168-2.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele.* Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy 1. Edited by Rudolf Siebr.* 1. vyd. Praha: SPN, 1985. 311 s. Učebnice pro vys. školy.

VÁLOVÁ, Eliška. *Klavírní miniatury Emila Hradeckého a jejich využití v hudebních činnostech u dětí předškolního věku.* Hradec Králové, 2015. 51 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta.

TŘEŠTÍK, M. ed *Kdo je Kdo=Who is who: osobnosti české současnosti: 5000 životopisů.* 5. vyd. Praha: Agentura Kdo je kdo, 2005. 775 s. ISBN ISBN 80-902586-9-7.

JURKOVIČ, Pavel. *Emil Hradecký.* In: *Emil Hradecký* [online]. 2002 [cit. 2019-01-03].

Dostupné z: <http://www.emilhradecky.cz>

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kolektiv. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. [cit. 2019-06-30].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

Hudebniny

HRADECKÝ, Emil. *Sbory a sborky pro kluky a holky: sborník skladeb pro dětské sbory*. 2., rozš. vyd. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2011. ISBN 9788070682524.

HRADECKÝ, Emil. *Malé jazzové album = Kleines Jazz-Album: piano [hudebnina]*. 4. vyd., v Editio Bärenreiter Praha 1. vyd. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2001. 23 s. ISMN M-2601-0107-4.

HRADECKÝ, Emil. *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku: 16 snadných skladbiček pro začátečníky = Two-part piano miniatures on one page: 16 simple piano pieces for beginners = Zweistimmige Klavierstücke auf einer Seite: 16 leichte Stücke für Anfänger [hudebnina]*. 1. vydání. Praha: Bärenreiter, 2017.. 1 partitura (18 stran). ISMN 979-0-2601-0842-4.

HRADECKÝ, Emil. *Dětský karneval = Children's carnival: taneční skladby pro mladé klavíristy [hudebnina]*. 1. vyd. v Amos Editio. Praha: Amos Editio, 2002. 19 s. ISMN M-66057-028-9.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam tvorby Emila Hradeckého

Příloha č. 2 – Dotazník pro pedagogy

Příloha č. 3 – Emil Hradecký: Deštík

Příloha č. 4 – Ukázka práce s padákem

Příloha č. 5 – Emil Hradecký: Cesta ze školy

Příloha č. 6 – Kartičky s obrázky

Příloha č. 7 – Emil Hradecký: Na houpačce

Příloha č. 8 – Pohybové vyjádření s šátky

Příloha č. 9 – Pracovní list – horní oblouk

Příloha č. 10 – Emil Hradecký: Smutná panenka

Příloha č. 11 – Josef Čapek: Jak našli panenku, která tence plakala

Příloha č. 12 – Výtvarná činnost – malujeme náladu

Příloha č. 13 – Emil Hradecký: Rozhovor

Příloha č. 14 – Tvořivá činnost – kreslíme melodii

Příloha č. 1 Seznam hudební tvorby Emila Hradeckého

Instrumentální tvorba

- *Meditace per flauto solo*
- *Devět variací a fuga na téma W. A. Mozarta* – klavír
- *Melancolic danza a rondo* – flétnový kvintet
- *Fantasia* – varhany
- *Suita pro flétnu a housle*
- *Sletová* - fox-polka
- *Slunečný rag* - swing-polka (Emil Hradecký 1995)

Instruktivní literatura a učebnice pro klavír

- *Hrajeme na klavír podle akordových značek* (Edit 1991)
- *Klavír a děti* (Fontána 1992)
- *Jazzové kousky pro dvacet prstů* (Emil Hradecký 1992)
- *Malé jazzové album* (Supraphon 1989)
- *Snadné ragtimy – zjednodušená klavírní úprava ragtimů od S. Joplina* (Emil Hradecký 2000)
- *Dětský karneval* (Amos editio s.r.o. 2002)
- *Jazzové etudy* (Emil Hradecký 1993)
- *Zkus to se mnou – blues pro klavír a čtyři ruce* (Blesk market s.r.o. 2015)
- *Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku* (Bärenreiter 2017)
- *Skladbičky na dvě stránky* (Emil Hradecký 1997)
- *Snadné sonatiny* (Emil Hradecký 2006)

Instruktivní literatura pro kytaru

- *Tance pro kytaru* (Panton 1989)
- *Jazzové skladby pro kytaru* (Blesk market s.r.o. 2013)
- *Jazzové skladby pro dvě kytary* (Blesk market s.r.o. 2013)

Instruktivní literatura pro dechové a smyčcové nástroje

- *Jazz Winds* (Bärenreiter 2004)
- *Čtyři drobnosti pro žesťové trio*
- *Tři bručouni*
- *Od blues po disko* (Emil Hradecký 1998)

Vokální tvorba

- *Zpěvník do dětské kapsy* (Emil Hradecký 1996)
- *Zpěvníček pro nejmenší* (Supraphon 1987)
- *Čas radosti, veselosti* (Emil Hradecký, Blesk market s.r.o. 2014)
- *Něco pro Vás paní Koubková*

Sbory dětské

- *Sbory a sborky pro kluky a holky* (Emil Hradecký 1996)
- *Tři drobnosti pro malé zpěváky*
- *Cvrček houslista*
- *Gloria Patri*
- *Staročeské koledy*
- *Vánoční zpívání pro „Kořata“*
- *Vánoční zpívání pro „Radost“*
- *Vánoční písně z barokních kancionálů a moravské koledy*
- *Evropské koledy*
- *Hra s jesličkami*
- *Co je to, myší říkadlo, říkadlo pro lidoopy*
- *Nevydařený skok*
- *Marná ukolébavka*
- *Medojídek*
- *Pro slepičí kvoč*
- *Naše přání*
- *Parádivá koza*
- *Čerti s námi šijí*

Sbory dívčí a ženské

- *Tři milostné písně*
- *Keby mi milý muoj*
- *Láska*
- *Slunečko zachodí*
- *Ave Maria*
- *Studánky přání*

Sbory chlapecké a mužské

- *Tři sbory na biblické texty*
- *Kdyby mi tak bylo*
- *Čo len ten potóčik*
- *Florebat olim studium*
- *Pueri jazz*
- *Měl jsem já panenku*

Sbory smíšené

- *Vyznání růží*
- *Vyznání louce*
- *Pueri jazz*
- *Florebat olim studium*
- *Tři sbory na biblické texty*
- *Gloria Patri*

Metodické pomůcky

- *Jaro, léto*
- *Podzim, zima*
- *Řemesla* (Emil Hradecký 2004)
- *Hudební nástroje* (Emil Hradecký 2004)
- *Improvizace k hudebně pohybové výchově* (Emil Hradecký 2004)
- *Relaxační hudba* (Emil Hradecký 2003)

- *Hudební pomůcka* (Emil Hradecký 2004)
- *Popelka*
- *Šípková Růženka*
- *Cirkus Humberto*

Dotazník pro pedagogy MŠ

Vážená paní, vážený pane, jsem studentka PedF UK v Praze, kde v rámci oboru Pedagogika předškolního věku provádím výzkum na téma Hudebně - pedagogické dílo Emila Hradeckého a jeho využití v MŠ. Obracím se na Vás, jako na pedagoga mateřských škol, s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku.

Vyplnění formuláře Vám zabere přibližně 10 minut. Vaše odpovědi budou zpracovány zcela anonymně. Údaje, které poskytnete, nebudou zpřístupněny žádné třetí osobě, ani zveřejněny způsobem, který by umožňoval Vaši identifikaci.

Prosím, nezapomeňte na konci dotazníku kliknout na tlačítko Odeslat dotazník.

Děkuji

1. Jaký je váš věk?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 18-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61+

2. Jaká je délka vaší pedagogické praxe?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 1-5 let
- 6-10 let
- 11-20
- 21+ let

3. Jaké je vaše ukončené vzdělání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- SŠ
- VOŠ
- VŠ bakalářský stupeň
- VŠ magisterský stupeň

4. Jaký podíl v procentech přibližně zabírají hudební činnosti ve vaší pedagogické práci v MŠ?

5. Jsou hudební činnosti ve vaší třídě součástí nějakého každodenního rituálu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano
- ne

6. Jaký je váš hlavní hudební nástroj?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- klavír
- kytara
- flétna
- Jiný...
- žádný neovládám

---

7. V mé pedagogické práci převažují z hudebních činností

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- pěvecké činnosti
- poslechové činnosti
- hudebně-pohybové činnosti
- instrumentální

8. Myslím, si že mojí silnou stránkou při rozvoji hudebnosti dětí je:

9. Myslím si, že mojí nejlabsí stránkou při rozvoji hudebnosti dětí je:

10. Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte náměty a inspiraci pro hudební činnosti v MŠ:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- internetové zdroje
- tištěné materiály z MŠ (CD, zpěvníky, metodiky)
- kolegyně MŠ
- semináře, další vzdělávání, workshopy
- vlastní portfolio, materiály

11. Poslechové činnosti realizuji s dětmi nejčastěji

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- využitím CD/IT technologie
- hrou na hudební nástroje

---

12. S jakými problémy se setkáváte ve své praxi při hudebních činnostech nejčastěji?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo i více odpovědí*

- nedostatek hudebních pomůcek, zpěvníků a hudebních nástrojů, např. z Orffova instrumentáře
- nedostatečná podpora a motivace od kolegyň nebo vedení MŠ
- velký počet dětí ve třídě
- hudební činnosti nejsou mojí silnou stránkou, a proto je zařazuji jen okrajově
- nemožnost se zúčastnit hudebně-vzdělávacích seminářů a workshopů
- nedostatečný časový fond

13. Skladatele Emila Hradeckého znám, v praxi v MŠ jeho tvorbu využívám:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- využívám v praxi často
- využívám v praxi málo
- vůbec nevyžívám

14. S jakým hudebním materiálem od E. Hradeckého pracujete ve své praxi nejraději?

15. V MŠ pracuji s následujícími metodickými pomůckami od Emila Hradeckého:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- CD Jaro - léto
- CD Podzim - zima
- CD Relaxační hudba
- CD Improvizace k hudebně pohybové výchově (medvěd, velbloud, kočka, myš, vrabec, orel, žába a další)
- CD Hudební pomůcka - (pochod, běh, měkká chůze, Na písku, Věnečky, Pohádka o řepě a další)
- CD Řemesla - Lidové taneční hry pro děti
- CD Hudební nástroje
- CD Zpěvník do dětské kapsy
- CD/DVD Popelka
- CD/DVD Šípková Růženka
- CD/DVD Cirkus Humberto
- Nepracuji s žádnými.

16. V MŠ pracuji s následujícími zpěvníky od Emila Hradeckého:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Zpěvník do dětské kapsy
- Čas radosti veselosti
- Sbory a sborky pro kluky a holky
- Tři drobnosti pro malé zpěváky
- Zpěvníček pro nejmenší
- Nepracuji s žádnými.

17. V MŠ pracuji s následujícími klavírními cykly od Emila Hradeckého:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Dětský karneval - taneční skladby
- Malé jazzové album
- Dvouhlasé klavírní skladbičky na jednu stránku
- Jiné cykly...
- Nepracuji s žádnými.

18. Od jakých jiných autorů rády využíváte hudební metodiky ke své pedagogické práci? Popřípadě napište konkrétní hudební pomůcku, zpěvník, píseň, která vám v poslední době udělala radost?

Deštík

A Little Rain / Der Regen

Tranquillo

pp

Ped. simile

mf

4

7

10

13

Ped.

16

molto ritardando

19

ppp

The musical score is written for piano in 4/4 time, featuring a continuous triplet eighth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand. The piece is marked 'Tranquillo' and begins with a piano (*pp*) dynamic. A 'Ped. simile' instruction is present. The score includes measure numbers 4, 7, 10, 13, 16, and 19. A 'molto ritardando' marking appears at measure 16. The final measure (19) is marked *ppp*. An illustration of a person under an umbrella in the rain is located in the bottom right corner of the page.

Příloha č. 4 Ukázka práce s padákem

5. CESTA ZE ŠKOLY (SWING) HEIMWEG AUS DER SCHULE (SWING) ON THE WAY HOME FROM SCHOOL (SWING)

(♩ = 120)

The musical score is written for piano and includes the following details:

- Tempo:** (♩ = 120)
- Key Signature:** Two flats (B-flat and E-flat)
- Time Signature:** 2/4
- System 1:** Starts with *mf*. Includes fingering numbers (e.g., 2, 1, 2, 3) and pedal markings (*P*, *x*).
- System 2:** Continues the piece with similar notation.
- System 3:** Features a first ending (1.) and a second ending (2.). Includes dynamic markings (*P*, *x*) and fingering.
- System 4:** Marked *P simile*. Includes a forte (*f*) dynamic and fingering.
- System 5:** Ends with a *rit.* (ritardando) marking and a final flourish with fingering and dynamic markings (*P*, *x*).

a tempo

2
p
4
P x P x P simile

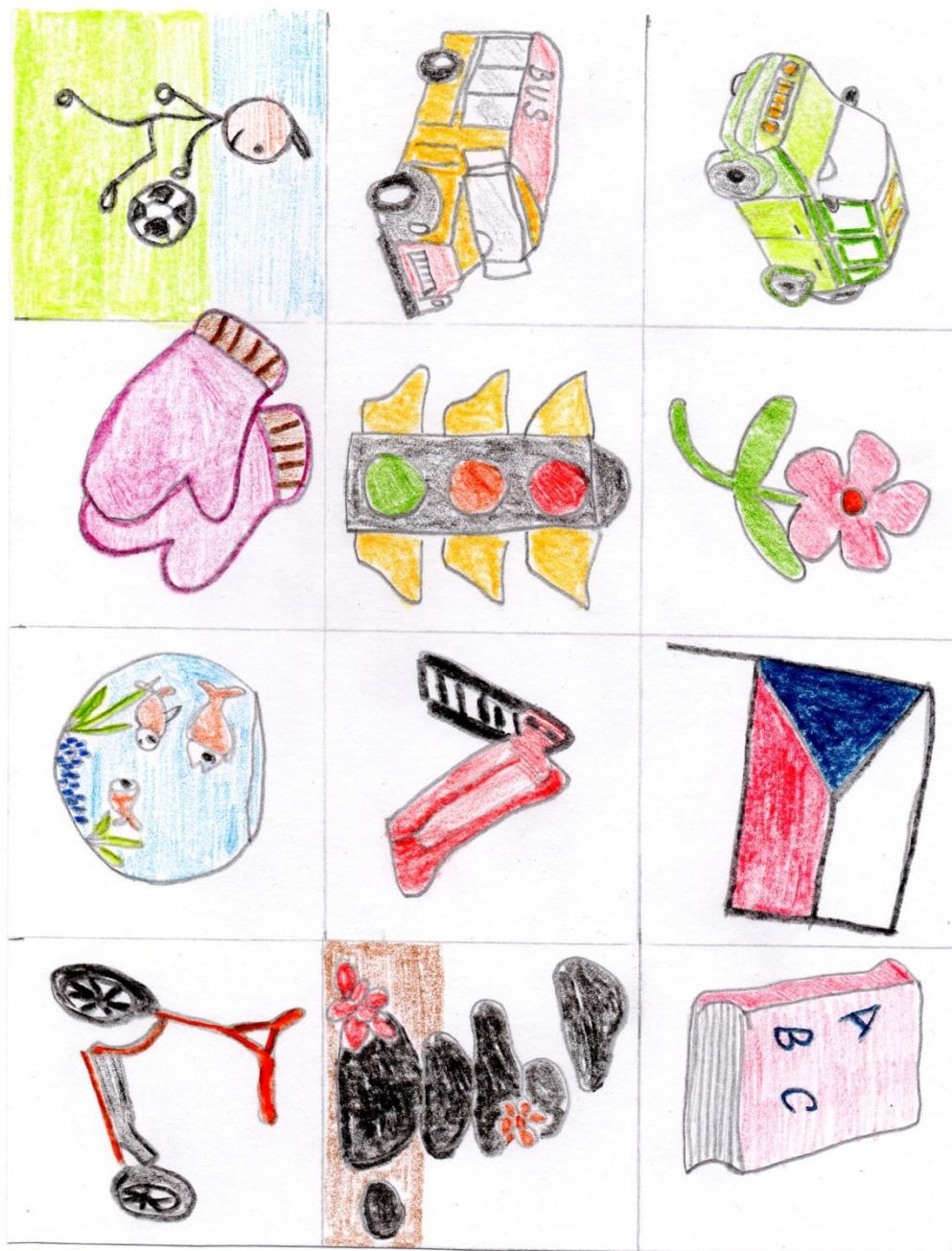
4
P x P x

2
p
4
P x P x P simile

4
P x P x
pp

Příloha č. 6 Kartičky s obrázky

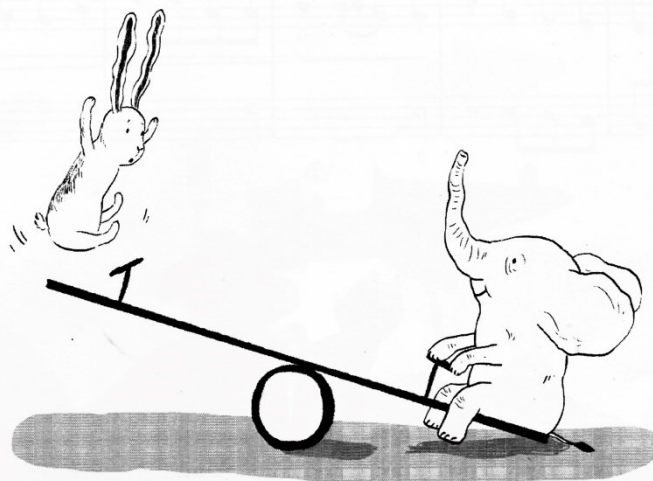

Na houpačce

On the Swing / Auf der Schaukel

Andante

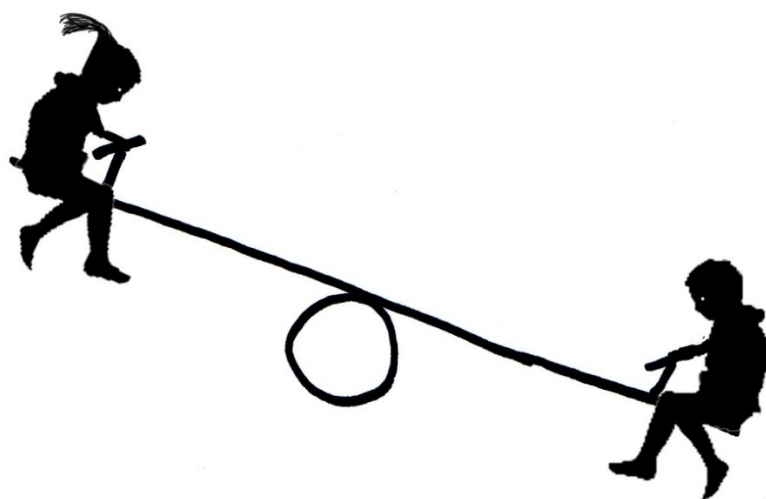
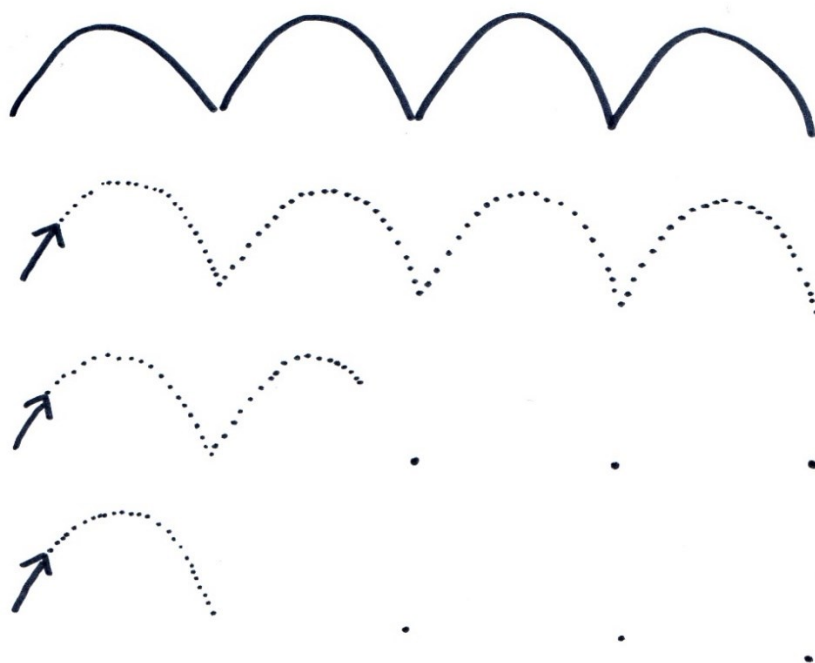
The musical score is written for piano in common time (C). It consists of four systems of two staves each (treble and bass clef). The first system starts with a dynamic marking of *mp* and includes fingerings (4, 2, 3, 1, 2, 4, 2, 4, 4, 3) and accents. The second system includes a *simile* marking and fingerings (1, 3, 2, 4, 5, 3, 4, 2, 4, 2, 1, 3, 2, 4, 2, 4, 1, 3). The third system starts with a dynamic marking of *f* and includes fingerings (4, 3, 2, 1, 5, 4, 2, 1) and a *mf* marking. The fourth system includes fingerings (2, 3, 2, 3, 1, 2, 2, 3, 2, 3, 2) and dynamic markings of *p* and *f*. The piece concludes with a double bar line.

Příloha č. 8 Pohybové vyjádření s šátky

Příloha č. 9 Pracovní list - horní oblouk

Smutná panenka

The Sad Doll / Traurige Puppe

Tranquillo

5 *pp* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *pedal simile*

9 *mf* *f*

13 **ritardando** **a tempo** *pp* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *pedal simile*

18 **ritardando** *mf*

23 **a tempo** **molto ritardando** *p* *pp* *Ped.* *Ped.* *Ped.* *

Příloha č. 11

Josef Čapek: Povídání O pejskovi a kočičce

Jak našli panenku, která tence plakala

Jednou celý den pršelo, všude bylo mokro a studeno a pejsek s kočičkou nemohli ven a neměli co dělat. A tak si povídali. “Viš, kočičko,” řekl pejsek, “my bychom také měli mít nějaké hračky, jako mají děti. Když takhle prší, měli bychom si aspoň s čím hrát.”

“Cožpak já, já ani těch hraček moc nepotřebuji,” řekla kočička. “Mně stačí klubičko nití, ba někdy i jen kousek papíru, když si chci hrát. Ale znám děti, které mají hraček, že ani nevědí, co s nimi, a ani si už pak s nimi nehrají a nechávají je po všech koutech válet.” “Ba,” bručel pejsek, “a to není od těch dětí hezké. Vždyť je to škoda. Ani pak nedávají na ty hračky pozor, mají je špinavé, rozbité a roztrhané až hanba povídat.”

“To jsou nepořádné děti,” řekla kočička. “Co já ti už viděla zkažených hraček! Takovým dětem, které si svých hraček nedovedou vážit, by se ani žádné neměly dávat. To kdyby pejskové a kočičky měli hračky, jistě že by s nimi zacházeli lépe než takové nepořádné děti.”

“To jistě,” řekl pejsek. “A špatně by se svými hračkami zacházeli jen nepořádní pejskové a nepořádné kočičky. Také se někdy najdou nepořádní pejskové a nepořádné kočičky, ale těch je málo a od dětí je to horší, protože děti by měly mít lepší rozum než malé kočičky a pejskové.”

A tak si pejsek s kočičkou povídali o nepořádných dětech, až z toho usnuli a spali až do rána. Když se probudili, svítilo už krásně sluníčko a ani trochu už nepršelo. “Je pěkně,” řekli pejsek s kočičkou, “to půjdeme ven.” A jak tak chodili venku, tak slyšeli, jak někde něco tence pláče. “Co to pláče, tak tenounce, není to nějaký ptáček?” řekl pejsek. “To nebude ptáček, ptáčkové ani nepláčou tak jemně,” povídala kočička, “to snad pláče nějaký brouček, že se mu něco stalo.” “Nebo to snad pláče nějaký motýl,” řekl pejsek. “Anebo třeba nějaká zlomená květinka,” řekla kočička.

I hledali a hledali a koukali se dokola, odkud to tak tence pláče. A teď viděli, co to plakalo tak jemně a tenounce. Docela v koutě ve vysoké trávě – a ta tráva byla po dešti ještě mokrá – ležela pod kopřivami malá panenka. Někde dítě tam tu malou panenku ztratilo nebo

pohodilo a panenka tam ležela už několik dní, napršelo tam na ni, až měla šatečky celé mokré, hlavičku měla trochu natlučenou a měla hlad a trochu kašel a bála se tam tak sama.

“Proč tak pláčeš, malá panenko?” ptali se jí pejsek s kočičkou. A panenka řekla: “Já pláču, protože mně je líto, že mne moje holčička tady tak pohodila, ztratila a zapoměla a že mám hlad a že se mně tu stýská tak samotné.” “Chudáčku, nám je tě také moc líto,” řekl pejsek. “Ta holčička, to nebyla tvoje hodná maminka, když tě tu tak mohla pohodit a nechat. To se takovým malým děťátkům, takovým panenkám, jako jsi ty, nemá dělat, protože jsou malinké a nemohou si pomoci.” A kočička řekla: “Víš co, nám je tě tak líto, my se tě ujmete a vezmeme tě k nám, když ta tvoje holčička tě nechtěla.”

Pejsek a kočička vzali pohozenou panenku a opatrně si ji nesli s sebou domů. Panenka už neplakala a byla ráda, že už se nemusí bát tak sama v mokré trávě a v kopřivách. “Tak,” radovali se pejsek s kočičkou, “ted’ máme naši panenku, tu jsme si našli, to bude ted’ naše děťátko!”

Kočíčka svlékla panenku z mokrých šatečků, vyprala je, jak byly zamazané od hlíny, a dala je na sluníčko usušit, aby zas byly čisté a suché. Pejsek uložil panenku do postýlky, aby se zahřála, a přinesl jí rohlíček a hrneček mléka. Panenka se najedla a pak v postýlce pěkně usnula.

Pejsek s kočičkou chodili po špičkách kolem, aby panenku neprobudili, a těšili se z toho, že ted’ mají svoje děťátko. A kočička řekla pejskovi: “Něco ti, pejsku, povím: ted’, když máme tohle naše děťátko, tak se o ně musíme starat.”

Ukázka z knihy:

ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce: jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. Vyd. v Triádě 1., Celkově 29. Praha: Triáda, 2012. 122 s. Delfin; sv. 126. ISBN 978-80-87256-80-0. s. 101-105.

Příloha č. 12 Výtvarná činnost – malujeme náladu

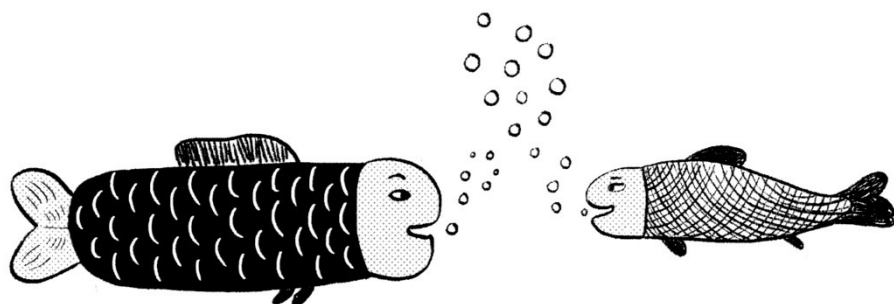
Příloha č. 13

Rozhovor

Dialogue / Gespräch

Andante

The musical score is written for piano in common time (C) and consists of four systems of two staves each. The first system starts with a treble clef and a bass clef, with a piano (*p*) dynamic marking. The melody in the treble clef begins with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass clef has a whole rest. The second system continues the melody in the treble clef with eighth notes F4, E4, D4, C4, B3, A3, G3. The bass clef has a whole rest. The third system features a forte (*f*) dynamic in the treble clef with eighth notes F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. The bass clef has a whole rest. The fourth system has a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the treble clef with eighth notes F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1. The bass clef has a whole rest. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The tempo is marked 'Andante' and the piece concludes with a 'ritardando' marking and a piano (*p*) dynamic.

Příloha č. 14 Tvořivá činnost – kreslíme melodii

